

**Pedagogická fakulta Jiho české univerzity
v českých Budjovicích**

Katedra pedagogiky a psychologie

**Dramatické aktivity jako motivace k výtvarnému
profilku a rozvoji tvořivosti dítěte v mateřské škole**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Bohuslava Kimrová

Vypracovala:

Markéta Rajková

české Budjovice, 2012

Prohlášení

Prohláuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohláuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky kolektivu a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Ve Českých Budějovicích 31. března 2012

í í í í í í í í ...

Markéta Rajková

Děkuji vedoucí bakalářské práce, Mgr. Bohuslav Kimrové, za ušlechtilé rady, připomínky, trpělivost, péči a metodické vedení práce.

Abstrakt:

Rajková M.: Dramatické aktivity jako motivace k výtvarnému prožitku a rozvoji tvořivosti
dítěte v mateřské škole

Bakalářská práce 2012

Bakalářská práce se zabývá dramatickými aktivitami, které jsou motivací k výtvarnému prožitku a rozvoji tvořivosti dítěte v mateřské škole. Definované pojmy dramaturgie, její metody, artefaktologie, výtvarná tvořivost a její techniky jsou definovány v teoretické části práce na základě uvedené literatury. V následné části byla navržena série integrovaných bloků, která byla aplikována na konkrétním vzorku dětí. Pomocí výzkumné metody - Pozorování, pak byla provedena evaluace konkrétních tématických celků.

V závěrečné části jsou shrnuty závěry, práce je doplněna fotodokumentací a videonahrávkou.

Klíčová slova: dramaturgie, výtvarná tvořivost, tématický celek, motivace

Abstract:

Rajková M.: Drama Activities as Motivation to Creative Experience and to Creativity Development in Preschoolers

Bachelor work 2012

The bachelor thesis deals with dramatic activities, which are the motivation to visual experience and to development of child creativity in nursery schools. Important terms of dramatization, its methods, arthropoetics, art activity and its techniques are defined in theoretical part gathered from the stated literature. The following part contains the suggestion of integrated blocks set which was applied in real sample of children. With the help of research method of Observing, the evaluation of specific thematic wholes was carried out.

The conclusions are summarized in the final part, the work is completed with the photodocumentation and the video.

Key words: dramatization, art activity, thematic whole, motivation

Obsah

Obsahí	..5
ÚVODÍ	7
I. TEORETICKÁ ÁSTÍ	8
1. Vysv tlení základních pojmu	..8
1. 1 Dramatická hra, tvo ivá dramatika a artefiletikaí	..10
1.1.1 Stavba dramatické hryí	10
1.2 Hra v rolií	..9
1.3 Volná hraí	..11
1.4 Hra s pravidlyí	11
1.5 Role dramatické výchovy a tvo ivé hry v mate ské –koleí	..12
1.5.1 Mofnosti vyuffití dramatické výchovy a tvo ivé hry v práci s nejmen–ími d tmií	..12
1.6 Tvo ivá dramatikaí14
1.7 Artefiletikaí	16
1.7.1 Dv stránky artefiletikyí17
1.7.2 Jak rozpoznat artefiletiku v paxií17
1.7.2.1 Kritéria pro rozpoznávání artefiletiky v praxi.....	18
2. Metody dramatické výchovy.....	19
2.1 Klasifikace metod a technik dramatické výchovy (podle J. Valenty).....	19
2.2 N které dal–í metody a techniky.....	21
3. Tvo ivost a výtvarná výchova.....	25
3.1 Pro dít kreslí.....	26
3.1.1 Vývoj prvních kreseb.....	26
3.2 Co dít kreslí?.....	27
3.3 Význam výtvarné innosti v mate ské –kole.....	28
3.3.1 Výtvarná innost.....	29
3.4 Podstatný je proces, ne výsledek.....	29
3.5 Sou asné pojetí výtvarné innosti v p ed–kolní výchov30
3.5.1 ty i skupiny podle Dorance.....	30

3.6 Utváření cílů pro práci s dětmi.....	31
3.7 Spolupráce s rodiči.....	32
3.8 Některé z výtvarných technik a odvození.....	32
III. PRAKTICKÁ ČÁST.....	36
Cíl výzkumu.....	36
1. Metody práce.....	36
1.1 Pozorování.....	36
2. Vlastní výzkum.....	38
2.1 Zhotovení tématických celků	39
3. Tematické celky a popis, evaluace.....	39
ZÁVĚR.....	68
Seznam použité literatury.....	69
Přílohy	71

ÚVOD

Myšlenka psát tuto práci, která se zabývá zejména dramatickými aktivitami, motivací a výtvarnou tvořivostí se v mé hlavě zrodila v okamžiku, kdy jsem začala studovat obor Učitelství pro mateřské školy. Jako absolventka nepedagogického středněškolského vzdělání jsem neustále hledala cestu k dětem, která by byla zábavná, tvořivá a podnětná.

Ulovit se najednou ocitne mezi dvaceti dětmi a neví, jak je naučit básničku, jak strhnout jejich pozornost a učít je poznávat svět zábavnou formou.

Během mého působení na pedagogické fakultě v eských Budjovicích jsem se měla možnost účastnit několika průběžných a souvislých pedagogických praxí. Poznala jsem tedy několik mateřských škol a dostala jsem do hlavy několik užitečných rad. Začala jsem zaměřovat svou pozornost na paní učitelky a spokojenost dětí při jejich práci. V mnoha případech jsem zjistila, že by si děti dlely více hrát, a že jsou na které paní učitelky pod velkým tlakem a ve stresu. Začala se ve mně rodit myšlenka, jak to udělat, aby byly –astné děti, ale i já. A je to vůbec možné?

Šterná (1992) v publikaci *Malý průvodce dramatickou výchovou v mateřské škole* napsala, že zásadou pro tvořivou dramaturgii v praxi je, aby paní učitelka poznala nejprve sama sebe.

Ulovit sám sebe při tvořivé dramaturgii poznává, hraje si sám se sebou i s dětmi. Otázkou zůstává, jestli si děti něco odnesou a namotivuje je dramaturgii k následné činnosti?

Artefaktologie a s ní spojená výtvarná tvořivost je příjemnou novinkou, která u nás nemá zapučené dlouholeté kořeny, ale pomalu se dostává do podvědomí velké části učitelů v mateřské škole.

V teoretické části mé práce bude popsána dramaturgii, její metody a techniky, artefaktologie, výtvarná tvořivost a na které výtvarné techniky. V následné praktické části se budu snažit popsat a vyhodnotit tématické celky, které předtím prověřím s dětmi v praxi.

Záměrem mé práce je ověřit, zdali jsou dramatické aktivity motivující k výtvarnému prožitku a jsou-li přínosné a podnětné pro další tvořivost dětí v mateřské škole.

I. TEORETICKÁ ÁST

1. Vysvětlení základních pojmů z oblasti dramatizace

Dramatizace

šP evedení slovesného literárního díla do podoby divadelní hry, dramatického textu.

M ůe být chápána též jako improvizace podle literární předlohy o volná, ak ní.õ¹

šObvykle je tím myšleno písemné předvedení epické předlohy do dramatické podoby určené k divadelnímu ztvárnění.õ²

Improvizace

š(z lat. improvisus) o v c ve ejná, n co předem neznámého) projev, výkon tvořený bez předpřipravenosti, spontánní, neplánovaný, nevyvolaný, nevyhnutelný, dobrovolný. Jádrem pojmu je spontánnost.õ³

I. Ulrychová a kol. ve své publikaci (2000, str. 104) uvádí, že improvizace je základní metodou dramatické výchovy. Jedná se o hru v situaci a roli, může být zcela nepřipravena, tzn. rodí se šte a tadyõ (v tomto případě se jedná o okamžitou reakci na zadání a na impulzy přicházející z vnějšku), nebo může být předem připravena (obvykle se domluví situace, její průběh a zakončení). Nejde se předem daného stanoveného textu a je v ní stále otevřený prostor pro určitou změnu a vývoj. Důležitá je, že děti mluví vlastními slovy, vnášejí do hry nové detaily, reagují na neokávaná podněty od spoluhráče, ovšem vždy by se mělo jednat o respektování předem domluvené linie.

Autoři v této publikaci definují improvizaci na:

A. Improvizace hromadná

- celá skupina dětí rozehrává určitou situaci společně, děti nehrají simultánně, švedle sebe, ale spolu

¹ BEVÁŘOVÁ, I.: *Pracovní listy z dramatické výchovy pro potřeby pedagogických pracovníků pracujících s dětmi a mládeží v zájmovém vzdělávání*. Prachatice: SVIS MŠMT, 2004, s. 12

² ULRYCHOVÁ, I., GREGOROVÁ, V., UJEJDOVÁ, H.: *Hrajeme si s pohádkami*. Praha: Portál, 2000, s. 99

³ BEVÁŘOVÁ, I.: *Pracovní listy z dramatické výchovy pro potřeby pedagogických pracovníků pracujících s dětmi a mládeží v zájmovém vzdělávání*. Prachatice: SVIS MŠMT, 2004, s. 11

- probíhá vzájemná komunikace ve skupině a dle ní na sebe spontánně reagují
- dle ní musejí reagovat nepřipraveni na nastolené situace navzájem, právě tato nepřipravenost se v závěru ukazuje jako velmi cenná
- nutí dle ní jednat spontánně a řešit problém(situaci), který před nimi právě nastal
- v důsledku toho může být jejich počinání skutečné, pravdivé a zážitky opravdu autentický

B. Improvizace malých skupin

- dle ní se rozdělí do menších skupin (dvou- až pětičlenných) a poté vyberou po dvou dle ní ve skupině je domlouvání a spolupráce obtížnější
- skupinky pak dostanou obvykle společné zadání, každá skupinka samostatně připomene a připraví si krátkou dramatickou improvizaci
- čas strávený přípravou se odhaduje přibližně na pět až deset minut, poté scénku zahrají
- zahrané situace vytvářejí komplexnější obraz určité situace a rozvíjejí dle ní sroubenost o další možnosti, které samostatné skupinky ve fázi přípravy možná vůbec nenapadly

Interpretace

š Výklad díla a jeho tvořivé zpracování za pomoci prostědek, které srozumitelně tlumočí interpret v výklad. Tato metoda obohacuje dle ní o umlecké hodnoty a dovoluje prostědnictvím dramatické hry proniknout k podstatě textu.š⁴

Dramatické jednání

I. Bevárová ve své publikaci (Bevárová, 2004, str. 12) definuje dramatické jednání jako jednání v dramatické situaci, která je impulsem k vyřešení dramatického konfliktu.

Dramatický děj

š Vzniká vzájemným jednáním osob. Je založen na rozporné, vzrušující situaci, má napětí.š⁵

⁴ BEVÁROVÁ, I.: *Pracovní listy z dramatické výchovy pro potřeby pedagogických pracovníků pracujících s dětmi a mládeží v zájmovém vzdělávání*. Prachatice: SVIS MŠMT, 2004, s. 11

⁵ BEVÁROVÁ, I.: *Pracovní listy z dramatické výchovy pro potřeby pedagogických pracovníků pracujících s dětmi a mládeží v zájmovém vzdělávání*. Prachatice: SVIS MŠMT, 2004, s. 12

1. 1. Dramatická hra, tvořivá dramatika a artefietika

V tomto případě mluvíme o hře dramatického typu, která může obsahovat různé formy a organizaci – etuda, improvizace sdělem, hromadná improvizace, pantomima, slovní improvizace apod., pokud jsou její součástí jednání, role, dramatická situace a děj.

1. 1. 1. Stavba dramatické hry

Expozice – úvodní do děje (může to být vyprávění, úryvek z dopisu, obraz, videozáznam, úryvek z deníku, představení, magnetofonová nahrávka apod.)

Kolize (konflikt) – vyvolává napětí a má snahu jej –it (š Co se asi tak mohlo stát?ě), vytváření kontextu (např. dotváření postav, prostředí)

Križe – vyvrcholení hry, jedná se o tzv. kulminaci bod, kdy není na místě situaci dále prodlužovat, ale –it. Určité okamžiky zpravidla není možné zahrát např. úraz apod. a tudíž je nutné je přerušit a vyprávěním. Hra v řádném případě neztrácí dramatickou hodnotu, ale naopak dovoluje každému navodit si okamžik podle sebe, jak to on sám cítí. Vhodnou metodou pro upevnění profitu je bez pochyby simulace. Autorka simulaci popisuje jako představení sebe samou v této určité situaci s možností vyslovit se nahlas.

Peripetie – obrátka a možnosti –ění situace (vnitřní hlasy, zpomalený filmí)

Katastrofa a závěrečná katarze – vy –ění, o –ista. Jedná se o konečnou fázi, která disponuje rozuzlením situace a reflexí.⁶

1. 2. Hra v roli

Autorky se ve své knize zmi –ují o tom, že jedná-li se o hru v roli, jedná se tím o jeden ze základních předpokladů dramatické hry. Dě –t přejímá v duchu a rámci hry roli někoho jiného a chová se pak v této roli tak, jak se domnívá, že by jednala postava, jejíž role mu náleží. V tomto v –yku nem –e být –e o hlubší psychologickou charakterizaci postavy, ale o uvědomění si některých jejích charakteristických rysů, případně jednoho typického rysu. Hra v roli umožňuje dě –ti vidět situaci a problém z určitého, rozdílného pohledu.

⁶ BE –VÁ –OVÁ, I.: *Pracovní listy z dramatické výchovy pro potřeby pedagogických pracovníků pracujících s dětmi a mládeží v zájmovém vzdělávání*. Prachatice: SVIS MŠMT, 2004, s. 11

V průběhu dramatického zážitku děti obvykle nesetrvávají jen u jedné role, ale obměňují je. Je jim tak nabídnuta možnost vniknout do problému komplexněji, z různých úhlů, a výrazně prohloubit svou sociální zkušenost.

Uitelé by si však měli dát pozor na to, aby v rámci zkoumání problému z různých úhlů neskouzli k chybě, ale se pokusí zlidštit, zpsychologizovat a zrelativizovat i jasně negativní, zápornou postavu (např. jefflibaba). Důležitě je, aby v pohádkovém příběhu bylo zřetelně a jasně rozlišeno dobro od zla. Relativizace těchto základních hodnot a snaha o hlubší pochopení rozdílnosti a nejednoznačnosti lidského chování a povahy by měla volně pokračovat s dospíváním a nelze tento vývoj předbíhat.⁷

I. Beváová se o hru v roli zmiňuje pouze okrajově a definuje ji jako *šp evzetí role n koho jiného s využitím vlastních poznatků a zkušeností. Hrá i si vyzkouší i nedostupné role a role protihráte.* (Beváová, 2004, str. 12)

1. 3. Volná hra

Prostřednictvím volné hry děti navazují sociální kontakty se skupinou vrstevníků, spontánně se učí novým vědomostem, dovednostem a návykům, vytvářejí si postoje a získávají zkušenosti s pomocí ostatních dětí ve skupině. Uitelka se může do hry dětí zapojovat v roli spoluhráče, iniciovat je hračkami nebo materiálem, obohacovat svými nápady, usměrňovat chování dětí v případě potřeby a napomáhat jim při řešení konfliktů.

Uitelka by neměla hru dětí vyrušovat, pokud samozřejmě nedochází k ohrožení zdraví dětí. Samozřejmě je její povinností respektovat právo dítěte zvolit si innost, případně roli pozorovatele, výrazně hru neomezovat a nepodsouvat dětem své nápady.⁸

1. 4. Hra s pravidly

Jedná se o hru, jejíž zahájení, průběh i konec jsou jasně vymezeny předem danými pravidly. Můžeme zde mluvit například o české folklórní hře, různých honičkách, míčových hrách apod. I když některé z těchto her bývají jakoby dramaticky motivované a děti v nich mají určité role (např. šelma ovce a vlka, šelma kouzelníka apod.) nejde ve skutečnosti o roli

⁷ ULRYCHOVÁ, I., GREGOROVÁ, V., TWEJDOVÁ, H.: *Hrajeme si s pohádkami*. Praha: Portál, 2000, s. 102

⁸ SVOBODOVÁ, E.: *Obsah a formy předškolního vzdělávání*. České Budějovice: PF 2007, s. 53

v pravém slova smyslu, jedná se spíše o předpis, který označuje, ke které skupině dítě patří, jakým způsobem se má ve hře chovat a jaká pravidla jsou pro něj smírná. Jedlehlitě, fle i po převzetí role, je hrá v určité situaci ve hře hlavně sám za sebe. Nepemýlí nad tím, jak by se ve stejné situaci chovala postava, jejíž role na něj připadla (např. ovce), ale snaží se e-it situaci podle svého (nesmím se nechat chytit, musím být obratnější, lepš, rychlejš nehl honi. V tomto případě vlk, pokud neuspje, má pocit selhání). Potenciálně přítomný dramatický prvek je možno posilovat v jistých případech. Mfeme dát rozehrané roli v t-í prostor. Hry s pravidly oplývají často pohybovým, dynamickým a soutěživým charakterem.

Bývají často zařazovány tzv. na rozehrátky na úvod hodiny, skupina se uvolní. Vždy, když uitel cítí, fle pozornost dětí ochabuje je dobré hry s pravidly zařadit a nechat děti vybit svou nadbytečnou energii. Je velmi dobré, když se tyto hry nějakým způsobem vztahují na hlavní téma hodiny.⁹

I. Ulrychová ve svém příspěvku uvádí, fle nejv t-í přínos pro děti ve hře a dramatu spoívá v rozvíjení osobností dětí skrze jejich smysly. Líbí se mi myšlenka, kterou tato autorka použila a ztotožnil se s ní. V praxi to znamená, fle děti objevují znovu a znovu jakoby vždy poprvé své skrze zrak, sluch, hmat, chuť i čich. Děti hledají krásu a inspiraci v těchto pro dnešní svět nejobyčejnějších věcech, které nás obklopují. Hry i cvičení nesmírně obohacují zejména dětskou vnímavost, obrazotvornost a schopnost metaforického vidění a vyjádření. Velikou roli v tomto případě hraje empatie a souznění, mly by gradovat do takového stupně propojení skupiny, aby se stala společně dýchajícím, cítícím a reagujícím celkem, kde uhl není potřeba jakýchkoliv slov. Jde o vytvoření světa těchto, co si rozumějí.¹⁰

1. 5. Role dramatické výchovy a tvořivé hry v mateřské škole

1.5. 1. Možnosti využití dramatické výchovy a tvořivé hry v práci s nejmenšími dětmi

Mnoho uitelů mateřských škol si stěžuje, fle kvůli množství úkolů nezbyvá na to nejdlehlitější, a sice na to, co je dětem nejbližší a pro ně nejprozenější. Po seznámení s možnostmi dramatické výchovy, nemusí být obavy tak veliké.

⁹ ULRYCHOVÁ, I., GREGOROVÁ, V., TWEJDOVÁ, H.: *Hrajeme si s pohádkami*. Praha: Portál, 2000, s. 102

¹⁰ ULRYCHOVÁ, I., *Tvořivá dramatika: Drama a příběh*. NĪPOS, 2005, ročník . VXL, číslo 3, s. 1-3

Umí-li si učitelka sama hrát, stane se jí práce s dětmi radostí a potěšením a pochopí, že dramatická výchova je spíše účinným pomocníkem a ne dalším nějakým úkolem. V dramatických hrách i cvičeních máme procvičovat veliké množství výchovných úkolů, které v mateřské škole sledujeme. Jednotlivé hry i cvičení spojují vždy více výchovných prvků najednou, vidíme tedy, že se prolíná pohybová výchova, citová výchova, jazyková výchova s mravní výchovou. Objevují se zde prvky hudební i výtvarné výchovy, rozvíjí se fantazie a obrazotvornost, koncentrace pozornosti ale i paměť, vnímání a poznávání, pracovní výchova, literární výchova a někdy jí dokonce lze využít i pro rozvíjení základních matematických představ. Nezapomínejme, že v případě dramatické výchovy se nejedná o monotónní předkládání textů, odkládání básniček a ufláknutí se v becně se cvičené divadelní vystoupení. Kouzlo dramatické výchovy v mateřské škole je, že jí můžeme různě obměňovat a užkušených dětí navíc spojuvat s daleko náročnějšími úkoly.

Dramatická výchova se v rukou citlivých a poučených pedagogů může stát rovným proutkem, otevírajícím dětem svět bohatší, radostnější a zábavnější. Děti v tomto období svět objevuje hrou a nejen svět, ale i sebe a své možnosti. Jeho objevy a zážitky jsou mnohem silněji prožívány, nežli v průběhu celého dalšího života. Co v tomto věku zasejeme do úrodné půdy, zapustí kořínky pro budoucí rozvíjení a kořatý strom.

Výhodou dramatické výchovy je právě to, že jí můžeme zařazovat i nejrušnějších činnostech během celého dne. Můžeme jí zapojit do činností přímo, nebo jako krátkou změnu pro relaxaci a uvolnění od jiného výukového programu. Správně by se měla prolínat celým dnem ve škole. Můžeme nám pomoci ve chvíli děti soustedit, rozehnat jejich únavu nebo rozladnost, získat pozornost pro nějaký náročnější úkol, který se chystáme s dětmi zvládnout. Je možné jí využít nejen přímo ve třídě, ale i na zahradě, při vycházce i na hřišti. Velkou výhodou je samozřejmě i to, že při ní často dokážeme aktivně zaujmout všechny děti najednou a je tím možná spolupráce s celým kolektivem. Předností dramatické výchovy je často velmi pozitivní vzájemná vazba. Jinými slovy, co do děti vložíme, nám pak nepřímo pomůže i při jiných činnostech a v celém výchovném procesu. Děti jsou pak mnohem citlivější, pozornější, vnímavější a dokáží rychleji koncentrovat svou pozornost jak ve skupině, tak ve vztahu k jednotlivci. Proti jiným kolektivům jsou zvyklé rychleji reagovat a mají větší fantazii a představitivost. Je důležité, abychom si uvědomili, že při práci v mateřské škole není cílem jen děti něco naučit, dodávat jim nové

poznatky a v domosti, ale musíme v nich zároveň rozvíjet i cit a citlivost, jejich charakter a jejich aktivní a tvořivý přístup ke svému.¹¹

1. 6. Tvořivá dramatika

Mnohem lépe se tvořivá dramatika tvoří, než-li se o ní píše. Nelze postupovat podle jednotného návodu, pokud k práci takto přistoupíme, nebude to zcela určitě fungovat. Nejdůležitější bod při přístupu k tvořivé dramatice je ten, že nejdříve by si měl každý sám vyzkoušet působení tvořivé dramatiky sám na sobě. Pedagog sám sebe lépe pozná a mnohdy objeví své skryté možnosti a schopnosti.

Brát popis tvořivé dramatiky a dramatické výchovy v mateřské škole jako návod je nebezpečné zejména proto, že může směřovat k nesmyslnému omezení. Nestačí, vybrat si jednu hru, která v nás vyvolá zájem, ale je třeba pochopit, proč, s jakým záměrem se hra hraje, jaká činnost po ní bude následovat, jaká předcházela a k čemu bude směřovat.

V případě tvořivé dramatiky se nejedná pouze o cestu, jak vychovat citlivého člověka. Zároveň je i dobrou způsobem vazbou nám samým a tudíž nás významně obohacuje. Schopnost umět a chtít si hrát nás v řádném případě nezesmělí, ani neponižuje, ale naopak nám dává možnost se vrátit do nejhezkejšího období lidského života, do dětství.

Velmi důležité je najít si pro svou práci nám to, téma. Je-li nám to dostatečně zajímavé, můžeme ho realizovat prakticky celoročně napřímo. Musíme však dávat pozor, aby nezájemně byl pro děti pořád zajímavý. Musíme nám to prokládat spoustou různorodých činností, aby děti neustále provokoval k další činnosti. Může se stát, že děti i přes všechny snahu ztratí zájem, v této fázi je nesmírně důležité netrvat tvrdohlavě na svém, ale dát dětem prostor pro zkoumání nového podnětu, který je silnější a aktuálnější. Vždy máme možnost obměny.

Co se týká dramatických her a činností, je velmi důležité seznámit děti s pravidly. Můžeme říci, že stanovení pravidel, je důležitý proces v obecně při práci s dětmi a učitelské kole, nebo v roli rodiče. Pravidla je třeba vysvětlovat několikrát a stále je s dětmi opakovat, aby je zcela jasně pochopily a pak je důsledně dodržovali. Pravidla jednou stanovená nikdy za řádných okolností pedagog neobchází a za řádných okolností hru i

¹¹ BUDÍNSKÁ, H.: *A si uflmohou na-e d ti ve své -kole ! hrát!*. Praha: ARTAMA, 1992, s. 2

innost neusnad ůje. Jestliffe si d ti na tento styl a normu zvyknou, usnad ůje to celkovou práci pedagoga.

Kafldá hra i innost má sv j vývoj, vlastní vnit ní ůivot a ád a m la by také sm ovat k n jakému vrcholu. Jestliffe máme naplánovanou svou innost s d tmi na jedno dopoledne i odpoledne v souladu s nám tem, m la by k vrcholu dosahovat celá dopolední nebo odpolední innost.

Velmi d leflitá je motivace a m la by se p i innostech vůdly vyskytovat. Hru i innost m fleme r zn obm ovat, jen poupravíme p íb h podle nám tu a m fleme hrát prakticky totoflnou hru se stejnými pravidly, av-ak pro d ti pokaůdé nov . M fleme si uvést p íklad na notoricky známé h e - na mrazíka. Hru hraji jednou podle p íb hu o tom ů Jak mráz aroval a za arovalí ů a podruhé t eba podle p íb hu ů Jak se mrazíkovi ztratila h lka mrazilka a d lala neplechuů.

Tvo ivá dramatika je jednou z cest, na které m fle ukázat své schopnosti i mén tvo ivé dít . Nevyniká-li nap . v pohybu, m fle se vyjád it hudebn í výtvarn apod. Tvo ivá dramatika dává -anci nejen v-em d tem, ale i n kterým u itelkám. N kterým proto, fle n komu tento styl nemusí sed t, nebo ho jednodu-e nezvládnou. Je d leflité íci, fle ten kdo tvo ivou dramatiku v praxi nezvládá, by ji tedy s d tmi nem l v bec zkou-et. Jedna z nejhor-ích chyb by byla, kdyby netalentovaná a nepou ená u itelka vzala tvo ivou dramatiku jako návod, vzor, nep inesla by do n j nic svého a nerespektovala by pot eby svých d tí.¹²

erná I. uvádí n kolik zásad p i práci s d tmi i p i tvo ivé dramatrice:

ů Zásada první: Poznej nejd ív sama sebe.

Zásada druhá: Poznej co nejd íve v-echny d ti, s nimifl pracuje-

Zásada t etí: Stanov si po adí cíl ó co te , co potom.

Zásada tvrtá: Vůdly si uv dom, pro danou hru nebo innost volí-

Zásada pátá: Mén asto bývá více.

Zásada -está: Nedrůl se tvrdo-íjn zvoleného nám tu, improvizuj.

¹² MACHKOVÁ, E., OPRAVILOVÁ, E., ERNÁ, I., a dal.: *Malý pr vodce dramatickou výchovou v mate ské -kole*. Praha: Portál, 1992, s. 4 - 5

Zásada sedmá: M j vŕdycky dostate nou zásobu materiálu.

Zásada osmá: U se od p írody a z literatury, ti d tské knífkky.

Zásada devátá: U se smyslovému i mimosmyslovému vnímání, snaŕ se vnímat a cítit druhé.

Zásada desátá: Neboj se hrát si, popou-t j uzdu fantazii a p edstavivosti.

Zásada jedenáctá: Nikdy d ti do fládné innosti nenu , snaŕ se najít vhodnou ú innou motivaci.

Zásada dvanáctá: Respektuj pot eby d tí, respektuj jejich osobnost.õ¹³

1. 7. Artefiletika

Spojení dramatické aktivity s výtvarnými prvky se v moderním pojetí vyzna uje jako artefiletika. Jedná se o záŕitkové pojetí vzd lávání, které se u nás za íná pomalu vyskytovat, av-ak hlub-í ko eny najdeme spí-e v zahrani í. Artefiletika p íná-í inspiraci pro práci s d tmi a proto by bylo vhodné se o ni v této práci zmínit.

š Artefiletika je reflektivní, tvo ívé a záŕitkové pojetí vzd lávání, které vychází z um ní a expresivních kulturních projev (výtvarných, dramatických, hudebních apod.) a sm uje k poznávání i sebepoznávání prost ednictvím reflektivního dialogu o záŕitcích z expresivní tvorby nebo vnímání um ní.õ¹⁴

Artefiletika se vyzna uje t snou vazbu k um ní a usiluje o propojení emociálního a sociálního rozvoje s rozvojem intelektuálním. Program vychází z ur ítého tv r ího expresivního projevu a vlastních záŕitk d tí. Tyto záŕitky se snaŕ pedagogicky zhodnotit pro poznávání, sebepoznávání, rozvoj komunika ních schopností a uplatn ní se v ŕivot mezi lidmi. V praxi to znamená vytvo ít pro d ti podmínky pro záŕitkov bohatou tv r í innost a následn zajistit, aby tato innost byla co nejlépe vyufita zejména pedagogicky pro poznávací, sebepoznávací, sociální a komunika ní aktivity.

Jedná se tedy a specifický p ístup k uplatn ní um leckých inností ve v-eobecném vzd lávání a ve výchov . Artefiletické pojetí se inspirovalo v arteterapii a vzniká z výtvarné výchovy. Artefiletické principy a metody vyhovují i ostatním typ m um ní, lze

¹³ MACHKOVÁ, E., OPRAVILOVÁ, E., ERNÁ, I., a dal.: Malý pr vodce dramatickou výchovou v mate ské -kole. Praha: Portál, 1992, s. 5

¹⁴ SLAVÍKOVÁ, V., SLAVÍK, J., ELIÁŠOVÁ, S.: *Dívej se, tvo a povídej!*. Praha: Portál, 2007, s. 15

je tedy uplatňováno ve výtvarné, hudební, literární, dramatické výchově apod. Pojetí artefaktiky poskytuje praktické a teoretické nástroje k tomu, aby vzdělávací obory, předměty soustředěny vyústily ze svého odborného jádra, ale zároveň nepřesahovaly hranice určitého umleckého druhu.

1. 7. 1. Dvě stránky artefaktiky

A. přesahuje hranice oboru (zejména ve vzdělávacích programech vítá propojování předmětů nebo přechází z umleckých aktivit, které se uplatňují v tzv. přechodových tématech),

B. týká se samostatných specializací (ve vzdělávacích programech se jedná o artefaktický přístup uplatněný v daném oboru, např. ve výtvarné, hudební nebo dramatické výchově).

1. 7. 2. Jak rozpoznat artefaktiku v praxi

Podstatný a důležitý fakt je, že artefaktika pokládá umleckou tvorbu spíše jen za první poznávací krok, na který má navazovat druhý krok: reflexe a dialog mezi spíseky. Je důležité zajistit dostatek času nejen pro výrazovou tvorbu, ale také pro rozhovory o záležitostech z tvorby. V takovém rozhovoru je třeba zabývat se náležitými rozdíly v osobním pojetí jistého tématu nebo předmětu. Zkušenost jednotlivých lidí je nejvíce ovlivněna nejbližším sociálním okolím a prostředím mediální komunikace (televize, internet, tisk apod.), která nabízí určitou kulturní a společenskou souvislost. Filozof a teoretik umění Nicolas Bourriaud zdůrazňuje, že lidská společnost je utvářena prostřednictvím sítě, a to se vyznačuje v přístupu k životu, vztahům lidí k práci nebo zábavě, a myslíme uvnitř této sítě.

Z této sítě, jakýchsi scénářů, které nám do jisté míry přibližuje historická doba, nikdo nemůže zcela vystoupit.

Mezi tyto scénáře, prostředky patří:

- způsob využití volného času
- sledování televizního programu
- styl oblékání

- poznatky a představy, které nám dávají jednotlivé vlny nebo umělecké obory z nichž se vyvíjejí –kolní představy apod.¹⁵

Již od útlého věku lidé náhodně poznávají jednak v rodině, jednak prostřednictvím různých veřejných vlivů, což je šmate stvů nebo šlásko, přitom má každý svůj vlastní přístup k jiné zkušenosti a přistupuje k nim svým osobitým způsobem. Vlastní pohled na věc a osobitost si však může uvědomit až při setkávání s druhými lidmi.

1. 7. 2. 1. Kritéria pro rozpoznání artefaktiky v praxi

1. Reflektivní dialog

Rozhovory podmíněné v domě rozdílnosti patří k nejpłodnějším zdrojům poznávání. Jedná se o první a zároveň rozhodující kritérium pro poznávání artefaktiky v praxi. V případě, že by reflektivní dialog chyběl, nejednalo by se o artefaktiku. V tomto rozhovoru si dle postupně vímají různých stránek a souvislostí ve svých výtvorech a diskutují o nich mezi sebou. Jejich názory a postoje jsou dlefité pro další přemýšlení a pro poznávání kultury nebo rozmanitých lidských záležitostí. Spojují osobní zkušenost dítěte a zároveň to, co jim může odpovídat v různých kulturních souvislostech. Zkušenosti dítěte s jejím kulturním pozadím směřují k prohloubenému poznávání mluvy v artefaktice vysvětlit jako vzdělávací motivy.

Vzdělávací motivy mohou směřovat:

- k sebepoznávání v kulturních souvislostech (tzv. introvertní vzdělávací motivy)
- k poznávání svého okolí, prostředí společnosti, kultury a přírody a to vše s ohledem na osobní přístup (tzv. extrovertní vzdělávací motivy)

2. Systematická práce se vzdělávacími motivy

Patří ke kritériím pro odlišení artefaktiky od různých vzdělávacích pojetí. Reflektivní dialog spolu se vzdělávacími motivy jsou základním a přirozeným zdrojem nejen poznávání, ale i sebepoznávání.

¹⁵ SLAVÍKOVÁ, V., SLAVÍK, J., ELIÁŠOVÁ, S.: *Dívej se, tvoř a povídej!*. Praha: Portál, 2007, s. 14

3. Propojení poznávání světa se sebepoznáním

V tomto směru je artefietika blízká arteterapii. Poznání sebe samého je totiž spojeno s uvdomováním, obohacováním a prohlubováním prožitků. Při náležitém zacházení s těmito prožitky a jejich zvládnutím lépe dosáhnout psychického zdraví. Z tohoto důvodu se v této oblasti setkává výchova s psychoterapeutickými obory. Nelze však mluvit o sebepoznání, jestliže nejsme schopni srovnávání vlastního sebeobrazu s chováním a míněním ostatních lidí. Artefietika posiluje a přirozeně podporuje v těchto realistické postoje k sobě a k druhým lidem, rozvíjí sociální dovednosti, zvyšuje citlivou odolnost a obohacuje vyjadřovací dovednosti.¹⁶

2. Metody dramatické výchovy

Metoda

Jedná se o spojení řeckých slov *šmetaō* a *š(h)odosō*, tzn. cesta k

Metody dramatické výchovy využívají princip dramatu a princip divadla. Jedná se o budování příběhu, hledání typických a symbolických situací, postav, vztahů a jejich v roli. Měly by vést tento postup vede k zrcadlení života.

Technika

Jedná se postup, techniku lze chápat jako pojem podřízený pojmu metoda.¹⁷

2. 1. Klasifikace metod a technik dramatické výchovy (podle J. Valenty)

1. Metoda (úplné hry)

Tato metoda se nazývá tzv. metoda prvního řádu a je založena na modelování každodenní reality života. Podle Valenty se jedná o šuniverzální hru, schopnou naplňovat prakticky všechny cíle dramatické výchovy. Doplnkovou metodou v úplné hře je pozorování a poslech.

¹⁶ SLAVÍKOVÁ, V., SLAVÍK, J., ELIÁŠOVÁ, S.: *Dívej se, tvoje povídej!*. Praha: Portál, 2007, s. 14 - 15

¹⁷ BEJVALOVÁ, I.: *Pracovní listy z dramatické výchovy pro potřeby pedagogických pracovníků pracujících s dětmi a mládeží v zájmovém vzdělávání*. Prachatice: SVIS MÚM, 2004, s. 15

2. Metody pantomimicko- pohybové

Tzv. metody druhého řádu, vyřadují od hráčů pohyb a s ním spojené aktivity, a naopak nezdraví zvuk ani řeč. Metodiky dramatické výchovy uvádí, že pantomimické a pohybové aktivity jsou pro děti a zejména pro nezkušené hráče snazšími než řečinnost verbální.

Příklady metod, které Valenta uvádí: živý obraz, zrcadlení, taneční drama, pantomimu ód, narativní, zpomalená, předávaná, ústní apod.

3. Metody verbální -zvukové

Opět se jedná o metody druhého řádu, mají velký podíl na zkvalitnění naslouchání a techniku řeči. Jsou pochopitelně založeny na zvuku i slově.

Příklady metod: alej (ulička), dabing, brainstorming, diskuze, zástupná řeč, rozhovor, disputace, monolog, dotazování, předávaná řeč, reportáž, porada apod.

4. Metody graficko-písemné

V tomto případě jde o metody třetího řádu a mají doplňující funkci. Hráči vytvářejí písemný, kresebný nebo malovaný artefakt, může být vytvářen v rolích nebo i mimo ně. Hráči se dostávají do rolí tvůrců, spolupůvodců (tzn. předávají nebo dotvářejí artefakt) nebo příjemci (tj. uživatelé) artefaktu. Graficko-písemné metody v obecné rovině také kultivují vnímání a myšlení dětí, rozvíjí fantazii a představitost a trénují motorické dovednosti.

Příklady metod: životopis, inzerát, deník, dotazník, dopis apod.

5. Metody materiálů -výtvarné

Můžeme zde mluvit opět o metodách třetího řádu a mají rovněž doplňující význam. Jejich základem je manipulace a práce s materiálem (hmotou). Umocňuje dětem poznávání světa prostřednictvím výtvarnosti, rozvíjí fantazii, představitost i estetické citlivosti. S těmito metodami se můžeme setkat především při budování atmosféry, kontextu a prostředí. Pomáhají charakterizovat postavy a hlavní myšlenky příběhu.

Příklady metod: práce s loutkou, s kostýmem, maskou, papírem, s prostorem, světlem a stínem, s rekvizitou, zástupnými předmety apod.¹⁸

2.2. Některé další metody a techniky

Narativní pantomima

Můžeme ji použít jako vyprávěnou pantomimu. Její základ je v souhrnu paralelní činnosti učitele a hráčů. Specificky určený příběh nebo učitel vypravují a podle jejich vyprávění ostatní děti hrají pantomimu. Ovšem vyprávění musí být pojato tak, aby umožnilo zahrát akci. Vyprávěním o abstraktních pojmech, nebo například o umění barevného listí není dobrým příkladem narace. Za vhodné jsou považovány jednoduché pohádkové příběhy s akčním zaměřením.

Tato technika je vhodná pro začátečníky hráče a poskytuje jim určitou podporu. Můžeme ji použít i ve fázi budování důvěry skupiny. Narativní pantomima aktivizuje představivost a naučí hráče naslouchat a jít tzv. šesti pohledy.

Autonarace je postup, kdy hráči se svou pohybovou akcí paralelně hovoří. Vede k dělení pozornosti mezi řeč a pohyb, kdy pantomima zůstává na prvním místě.

Ozvučená pantomima

Jedná se o spojení pohybu a zvuku.

Pantomimický příklad

Smyslem pantomimického příkladu je, aby se hráči určitým způsobem pokoušeli o převod určitého kódu, pojmů, slov do kódu pohybového.

¹⁸ BEVÁŘOVÁ, I.: *Pracovní listy z dramatické výchovy pro potřeby pedagogických pracovníků pracujících s dětmi a mládeží v zájmovém vzdělávání*. Prachatice: SVIS MŠMT, 2004, s. 15-16

Úplná pantomima

Je zcela nejvýhodnější pro pantomimické hraní postav. Důležitý základ hry je komplexní aktivita těla.

Pohybový rituál

Vyžaduje schopnost koordinovat, přesnost, cítit rytmus ve skupině a dovoluje nám zažít kouzlo davové aktivity. Bývá navíc spojen s užitím kostýmů a masek.

Předávaná pantomima

V tomto případě mluvíme o metodě zvané předávání pohybu, které vyžaduje koncentraci, tvrdší myšlení a rychlost.

Taneční drama

Jedná se o schopnost pohybů nebo pantomimicky improvizovat za širších okolností skupinově i individuálně.

Zpomalená pantomima a Zpomalený film

Je to nejlepší charakterizační cvičení, při kterém se pohyb odehrává pomalu.

Zrcadlení

Podstata této metody spoívá v přesném napodobení pohybové aktivity hráče jiným hráčem. Napodobení se považuje za základ učení.

Živé obrazy

Sehrání určité situace, jevu, osoby jedním nebo více hráči bez pohybu a beze slov, konfigurací těla, tichem nebo mimikou.

Např. sochy, fotografie, zmrzlý obraz, zmrazení, album, voskové figuríny, pomník, -tronzo.

Alej ó uli ka

Slovo alej je odvozeno z anglického alley. Podstata spoívá v tom, fle hrá i vytvo í uli ku tak, fle v kone né fázi stojí ve dvou adách naproti sob (mezera cca. 1,5 m). Touto uli kou v t-inou prochází jedna z postav hry, ostatní hrá i (stromy, zdi) mají zárove také ulofené instrukce, co mají d lat. Alej vychází ze sebereflexí a reflexí na-ích problém , z empatie. Tato metoda je metaforou školektivního podv domí. Zpravidla se nepouflívá jako kolektivní hra, ale je sekvencí v ur itých okamficích dramatu, kdy je t eba dát pr chod mín ní lidí, rozhodnout.

Diskuze

V tomto p ípad se jedná o rozhovor dvou a více osob, který sm uje k e-ení problému. Vyfladuje efektivnost, ád a citlivost. Aktivuje kařdodenní zku-enost z r zných úrovní flivota a bývá asto základem pro za átek respektive jeho rozjezd, hodnocení, pro jeho reflexe.

Dotazování

Tato metoda je zalořena na kladení otázek.

Základní formy:

- a) **Horké k eslo (fiddle)** ó jedná se o techniku zalořenou na kladení otázek ur ité postav v dramatu. Ostatní hrá i se ptají za sebe, nebo v zástupných rolích. Ozna ení šhorkáõ evokuje, fle zpovídání bude spojené s n jakým problémem, zji- ováním citlivých údaj , kritikou.
- b) **Interview** ó mluvíme o klasické technice zji- ování informací. Dotazovaný bývá obvykle v roli noviná e (řurnalisty).

Tisková konference

Je to technika modelující situaci zpovídání a odpovídání podle skute ných tiskových konferencí (řtiskovekõ). Z jedné strany lov k n ím d leřitý, zajímavý, vyjíme ný,

z druhé strany tážající se šfurnalistič. Akce má svůj řád, vyžaduje pohotovost a hutné informace. Je dobrá a výhodná pro práci s nějakou informací.

Monolog

V tomto případě mluvíme o mluvené aktivitě jednoho hráče, verbální sólo. Můžeme využít i tzv. minimonolog což je to specifická možnost monologu. Postava vyjadřuje pocity, myšlenky, postoje, názory ve formě jednoslovné, dvouslovné, nebo pomocí jedné větě vždy se jedná o krátkou verbální sekvenci. Sdělení bývá většinou povahy švňitního hlasu.

Rozhovor

Jedná se o mluvenou aktivitu nejméně dvou hráčů, většinou bývá s problémovým charakterem.

Ticho

Jde o techniku, která spočívá v nedořekávání, dává také prostor pro představitost. Nedokončení je i přesobivým výrazovým prostředkem.

Zástupná řeč

Vytváříme umělý jazyk, který má vlastní slova, nebo pojmy, které jsou známé, ale jinak složené (např. d-tina, svoj-tina). Má význam pro verbální pohotovost a procvičování formální stránky řeči (rytmus, barva, draz..).

Deníky

Tato metoda je velmi osobní formou, jedná se o psaní pro sebe, má chronologickou strukturu. Vyplývá úvahovou a popisnou formou. Deník napomáhá ve hře při objevování, při odhalování typu tzv. šsoukromých světů.

Plány a mapy

Malování a kreslení map je znamenitou společenskou i individuální činností, která napomáhá budovat kontexty hry. V případě myšlenkových map se jedná o grafické zachycení volných asociací.

Schémata, sociogramy

Schémata jsou grafická znázornění určitých vztahů mezi jevy. Schémata mají obvykle dvě základní formy: rozvětvenou a lineární. Jednou z oblíbených forem větveného schématu jsou sociogramy. Mluví tak o vztazích mezi lidmi nebo postavami dramatu.

Biografické

Biografické hry i napříčí mimo své biografické nebo role. Používají se pro charakterizaci postav. Biografické mohou také někdy sloužit též jako závěrečná technika.

Škola a děti

Analýzu určité postavy provádíme jistým způsobem tak, že popíšeme na zešle siluetu postavy nebo papír a zapisujeme do ní charakteristiky, o nichž potom budeme jednat. Můžeme jít o vlastnosti, ale i o výroky i myšlenky postavy, okolnosti jejího života apod. S nashromážděným materiálem se pak můžeme dále pracovat.¹⁹

Nutné je ovšem podotknout, že technik a metod dramatické výchovy je velmi mnoho. Uvádím, zde jen ty, které se využívají nejvíce.

3. Tvůrčí a výtvarná výchova

Uřídil (1974) uvádí, že výraz tvorba, tvůrčí schopnost nebo tvorčí bývá spojován s detským výtvarným projevem od dob, kdy dvacáté století bylo nazváno stoletím dítěte. Za tvůrčí můžeme považovat každou vykonávanou činnost, která má na svém konci za výsledek štvorů.²⁰

¹⁹ BEJVALOVÁ, I.: *Pracovní listy z dramatické výchovy pro potřeby pedagogických pracovníků pracujících s dětmi a mládeží v zájmovém vzdělávání*. Prachatice: SVIS MÚM, 2004, s. 20-23

²⁰ UŘÍDIL, J.: *Výtvarný projev a výchova*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974, s. 39

3.1. Pro dítě kreslí

Na tuto jednoduchou otázku avšak nesnadnou, lze jen vášeň odpovědět. Kreslení, i když se zpočátku jedná spíše o hraní, je pro dítě hrou, a protože se jistým způsobem liší od ostatních her uří od samého počátku. Výsledkem se stává relativně stálý produkt o barevná skvrna, čára, která vyzývá k další hře, postupem času se může stávat komplikovanější. Může se také změnit z pouhého vytváření jakési stopy ve vytvoření známých včít, v tomto okamžikuinnost přestává být hrou a stává se důležitým pokusem o uplatnění vlastních schopností dítěte.

Existují domněnky, že kresba je pro dítě obrázkovou řečí a jejím prostřednictvím vypráví o dojmech, kterými je přeplněna a které ho mohou do jisté míry i zatřít. Také se může setkat s názorem, že smysl kresby spoívá v autostylizaci, ve zpracování vlastního já, to se však odehrává mimo oblast vlastní psychiky (například dtské snění). Podle jiných je základem kreslení snaha napodobit. Dítě zcela jistě neví nic o tom, jak bude jeho umlecký kreslíský vývoj pokračovat - to se domníváme pouze my. Pro dtský svět je hraní první příjemnou zkušeností a na nás je, abychom mu dali důležitost k práci, která ho naplňuje, baví a pozitivně přispívá k rozvoji jeho psychiky.²¹

3. 1. 1. Vývoj prvních kreseb

Přechodný krok od hranic ke kresbám, které reprezentují obsah, se neodehrává skokem. Obvykle můžeme mluvit o období, kdy dítě dokáže samovolnou hranici dodat a interpretovat jako obraz něho skutečného. Můžeme pozorovat proces, ve kterém dítě jakoby odkrývá v tazích hranice určitou podobu včít. Jestliže není kresba v tomto období tak uzavřená, nevyznačuje se přesností zobrazení, jedná se o velkou výhodu. Kresební situace nejsou tak předepsané, jako v pozdějším věku. Přít dítě na místo šloního chobotuše nakreslí obraz celého slona, bude nám tak známa obecná podoba zvířete. Tím bohužel zanikne hravost se vznikajícím tvarem a nastoupí-li k tomu ještě souhlas dospělých (kteří mají opravdu rádi uzavřené a zřetelné obrazové situace), nezbude nám z raného hleda ství mnoho.²²

²¹ UříDIL, J.: *Čary, klikyháky, pačáci a auta: výtvarný projev a psychický vývoj dítěte*. Praha: Portál, 2002, s. 16

²² UříDIL, J.: *Výtvarný projev a výchova*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974, s. 94-96

Ufídil ve své publikaci uvádí že existují sv dectví o tom, že dít dalo svým áranicím význam aíl pozd jí, n kdy se tak stávalo aíl pod samotným tlakem otázky: š Cos to nakreslil?ö (Ufídil J. 2002)

3. 2. Co dít kreslí?

Ufídil uvádí že se dá íci, že dít kreslí to, co kolem sebe vidí, av-ak toto tvrzení nem fíeme chápat doslovn . Dít ve svém okolí vidí daleko více, neíl se pak ocitne v jeho kresbách. Kdybychom mohli poufít statistiky a vyslovili jsme otázku, co z na-eho okolí se v d tských kresbách ocitne nej ast jí, zjistili bychom, že d tským st edem zájmu je lov k a teprve po n m následuje v-e ostatní, co s lov kem úzce nebo vzdálen jí souvisí.

Nej ast jí vyskytované d tské kresby, pokud disponují v cným obsahem a vznikly v dom , ukazují zpravidla jen izolované p edstavy: lov ka, auto, kv tínu, d m. Jedná-li se o jakékoliv spojení p edstav, které nazna ují vzájemný vztah, znamená velký du-evní výkon. lov k ó tzv. pa ák má tedy u d tí prvenství a vede pomyslný fleb í ek výskytu. S lov kem pak p ichází do kreseb i jeho okolí: d m, strom, zahrádka (plot), dopravní prost edky, uffite né v ci, nábytkem po ínaje a zví ata. Z vybavení bytových prostor je to nej ast jí st l.

Sluní ko, které si lov k pouhým okem vlastn nemá mofnost nikdy prohlédnout, se v d tských kresbách vyskytuje také velmi asto. Slunce znamená v d tském obrázku jakési ur ení asu (den), ale zároveň dává místo i obloze, tím dává obrazu jednotu, kterou dít je-t nedovede jinak vyzna it.

Mezi zájem d tí je zahrnováno i to, co nepat í k reálnému sv tu, ale m že to být z n ho odvozeno, fíje v-ak svým vlastním fíivotem a má svou stálou, sugestivní podobu. Toto tvrzení platí pro seriálové figurky, a s p vodem ve svém okolí, nebo bez n j (krtek, mravenec, ka er), nebo v dávném prav ku (dinosaurius). D tské my-lení i p edstavivost jsou úzce spjaty s virtuální realitou, která se vyskytuje v televizních obrazovkách, nebo obrázkových knihách, oplývají mohutnou p sobivostí a vydobly si svá práva.

Svou úlohu by m la plnit i p ed-kolní výchova, která by se nem la snařit zám rn ovliv ovat okruh nám t , se kterými dít p ichází, ale m la by se snařit obohacovat a zd raz ovat jejich souvislosti s reálným fíivotem, s lidskou ínností i s p írodou, se zábavou a poznáním. Má k dispozici t eba p íhody z výlet a slavností, ale i kaífdodenní

d ní a okolní sv t, z kterých m fle vycházet. U itelka tu p ece není jen proto aby šu ila d ti kreslitō, ale aby napomáhala d tem objevovat sv t.²³

3. 3. Význam výtvarné inností v mate ské –kole

šCílem mate ské –koly je rozvíjet schopnosti dít te, utvá et jeho osobnost a dát mu ty nejlep–í p edpoklady pro to, aby bylo úsp –né ve –kole i v flivot .ō²⁴

Pokud chceme dít smyslupln podporovat v jeho výtvarném projevu musíme respektovat fyziologii psychomotorického vývoje. Nejd íve totiž dít ovládá p eváfln pafli: od ramena, p es loket k dlani a posléze teprve ovládne jemnou motoriku prst . Z toho p irozen vyplívají i prostorové nároky na kresbu d tí. Dít zdaleka totiž není schopno vnímat hranice a respektovat formát v d sledku omezené schopnosti kontrolovat pohyby pafle. D leflitē tedy je, aby vychovatel nabídnul dít ti zajímavé výtvarné materiály a poskytnul mu prostor pro tvorbu : nap . velké formáty balících papír . Tyto prost edky by nem ly d ti samoz ejm omezovat v pohybu ani ve výrazu a m ly by jim umoflnit snadnou manipulaci. S n kterými materiály je nutno dít ti samoz ejm pomoci, p esto by se m la u itelka vyvarovat utvá ení vzor , které pak d ti bezhlav kopírují - malují, kreslí nebo modelují. Zbyte n tím omezují d tskou fantazii a z výtvoru se vytrácí moment p ekvapení a spontaneity.

Proto místo p edkreslování –ablon m fleme d tem nabídnout hodnotn j–í podporu v jeho vlastních výtvarných zám rech, staneme se pozorovatelem a pomocníkem p i jejich realizaci. P i výtvarných innostech je totiž velmi d leflitē , aby dít cítilo povzbuzení, podporu a d v ru p i tvo ení s dosp lým. Dít se u í spolupracovat s dosp lým, íci si o pomoc a také ji p ijmout. Hlavním významem d tského výtvarného projevu tkví zejména v procesu tvorby.²⁵

3. 3. 1. Výtvarná innost

Výtvarná innost umofl uje dít ti poznávat r zné p edm ty, prohlíflēt si je, dotýkat se jich i manipulovat s nimi. P ispívá ke zlep–ení komunikace dít te s okolím a dovoluje mu

²³ UřIDIL, J.: *áry, klikyháky, pa áci a auta: výtvarný projev a psychický vývoj dít te*. Praha: Portál, 2002, s. 20-21

²⁴ DORANCE, S.: *Co si dneska vytvo íme? Výtvarné nápady pro mate ské –koly*. Praha: Portál, 2008, s. 9

²⁵ KIRCHNEROVÁ, V., RUBETOVÁ, R.: *Hravé tvo ení pro malá stvo ení*. Praha: Portál, 2009, s. 5-6

projevovat osobnost i emoce. Při vytváření jednotlivých výtvorů, projekt se rozvíjí jeho nápaditost i představitivost. Dítě obvykle pocije radost z výtvarného vyjádření a prožívá je. Výtvarná činnost má i svůj nezanedbatelný význam ve výchově k samostatnosti dítěte: dítě se postupně učí vybrat si materiál, pomoci si bez pomoci druhých, zapojit vlastní iniciativu a vybrat si potřebné materiály a nástroje k danému úkolu. Učí se rozhodovat mezi několika možnostmi a dokáže své rozhodnutí obhájit. Za pomoci výtvarné činnosti se také rozvíjí jeho schopnost objevovat a tím si samo rzné v domosti a dovednosti lépe osvojí.²⁶

3. 4. Podstatný je proces, ne výsledek

Malé děti mají na výtvarných činnostech rády experimenty, objevování a nové zkušenosti. Setkávají se při nich s tajemstvím, prožívají radost z úspěchu i zklamání z neúspěchu a učí se tvořivosti. Výsledné dílo je pro ně pouze výsledek, ne důvod, pro který to všechno dělají. Děti za pomoci výtvarné činnosti zkoumají svět. V jednom okamžiku objeví, jaké to je cítit na prstech hladkou barvu, v jiném se seznámí se záhadou mísení barev. Prostřednictvím výtvarné činnosti upoutáme dětskou pozornost a můžeme je i zklidnit, když s ním tzv. šijí vichničti.

Někdy se stává, že učitelka na děti přenáší nevhodný názor, že nejlepší částí tvorby je výsledek. Bylo by škvé, kdyby raději zkoumala dítě povzbudit k tvořivému objevování pomocí rozhovorů o jejich práci.

- Můžeme vyprávět o tom, co maluješ?
- Použil jsi hodně barev?
- Která část se ti z toho nejvíce líbí?
- Bavila tě dnešní činnost?
- Jaké máš pocity z té barvy?
- Ta zelená vypadá úžasně vedle té flutě velmi záživě!
- Ten obrázek je pěkně modrý. Jaké barvy si ještě použil?
- Jak jsi jen dokázal namalovat tak veliký výkres?

²⁶ DORANCE, S.: *Co si dneska vytvoříme? Výtvarné nápady pro mateřské školy*. Praha: Portál, 2008, s. 9

Obstarat dítěti potřebný materiál a jen pozorovat, co je sním samo dítě schopno udělat, je lepší než říci: š Namaluj flutou květinu na zelené louce, nebo zelenou rybu v modré vodě.²⁷

Pro dítě se zohlední nic nemění, ať už vytvoří klubko barevných skvrn nebo dílo vhodné na výstavu. Jedná se přeci jen o výsledek zábavného výtvarného procesu, nikoli hlavního díla, pro které.²⁸

3. 5. Současné pojetí výtvarné činnosti v předškolní výchově

Dorance (2008) uvádí, že mateřská škola hraje významnou roli v kulturním a estetickém formování dítěte. Výtvarná činnost je její nedílnou součástí a jednou z jeho hlavních složek.

Umění uje u dětí:

- nabídnout dětem pestrou škálu aktivit
- dát jim k dispozici různorodý materiál
- vést je k získávání nových zkušeností a znalostí (hodnocení projektu ve skupině, diskuze apod.)
- měly by se seznámit s díly některých významných umělců.²⁹

3. 5. 1. Týpy skupin podle Dorance

Autorka rozřadila výtvarné vzdělání do čtyř velkých skupin:

A. Kreslení, malování jako základní techniky dvojrozměrného výtvarného vyjádření. Autorka do této skupiny zařadila i některé z netradičních výtvarných technik jako jsou například dvojité kresby, obrázky mnoha tváří, kresba svíčkou. V této skupině se používá mnoho nástrojů a jedná se o jednoduchou spontánní kresbu. Dítě se seznamuje s výtvarnými technikami, jejich používáním i stopou, kterou za sebou na daném podkladu zanechává. Do této skupiny měly být zařazeny i otiskování.

²⁷ KOHLOVÁ, M.: 200 výtvarných činností. Náměty pro tvořivost dětí od 3 let. Praha: Portál, 2005, s. 15

²⁸ KOHLOVÁ, M.: Výtvarné činnosti pro malé děti: rozvíjíme činnost a tvořivost dětí od 1 do 3 let. Praha: Portál, 2004, s.10

²⁹ DORANCE, S.: Co si dneska vytvoříme? Výtvarné nápady pro mateřské školy. Praha: Portál, 2008, s. 10

- B. Prostorová tvorba, zahrnující manipulaci s různými materiály, nástroji a výrobu objektů. Vedle klasických materiálů jako jsou modelovací hlíny nebo hmoty, můžeme využít i různé tvůrčí techniky i netradiční materiál a suroviny, například kůže nebo oblázky.
- C. Výtvarná kultura, která směřuje k získávání nových poznatků. Autorka zadalila i aktivity, při kterých se pracuje s různým obrazovým materiálem. Můžeme se jednat o písmo, nebo o pravě jeskynní kresby. Děti mají možnost tato díla přetvářet a získávat tak nové poznatky.
- D. Vytváření kolekcí vybíráním, sbíráním a uchováváním určitých předmětů. Dává nám možnost vytvořit si s dětmi jakési tematické muzeum s nejosobitějšími a nejoblíbenějšími výtvarnými díly. Hodnocením a prohlížením prací ostatních, mohou děti získat nadhled, mohou objevovat nové kvality, vnímat rozdíly a poznat možnosti různých výtvarných aktivit a činností.³⁰

3. 6. Utváření cílů pro práci s dětmi

Nejdříve není zapotřebí jakoukoliv práci s dětmi a výtvarnou, hudební i dramatickou, je důležité zvolit si cíle. Dorance (2008) je definovala takto:

1. Ptát se, pozorovat, vyjadřovat se kresbou, slověmi
2. Nebát se pokoušet se o něco nového, získávat tak nové znalosti a zkušenosti.
3. Udržet pozornost, dokázat se plně soustředit na daný úkol.
4. Odvést kvalitní a pečlivou práci a vynaložit úsilí.
5. Dítě je respektovat daná pravidla práce ve třídě.
6. Pokusit se realizovat samostatný projekt o práci používat potřebný materiál, nástroje a vykonávat dané úkony.
7. Poznávat chyby, dokázat je analyzovat a opravit je s pomocí pedagoga.
8. Rozdílanou práci dokončit.³¹

³⁰ DORANCE, S.: *Co si dneska vytvoříme? Výtvarné nápady pro mateřské školy*. Praha: Portál, 2008, s. 10-11

³¹ DORANCE, S.: *Co si dneska vytvoříme? Výtvarné nápady pro mateřské školy*. Praha: Portál, 2008, s. 12

3. 7. Spolupráce s rodiči

Spolupráce s rodiči je velmi důležitá, pokud například uspořádáme v dostatečně dlouhém časovém předstihu schůzku, kde požádáme rodiče o spolupráci, jsme na počátku zajímavého projektu. Rodiče nám mohou pomoci s materiálním vybavením, s přípravou odměn pro děti, kostýmů, mohou také vystupovat v maskách, nebo se jinak podílet na organizaci projektu.³²

Podle mého názoru je velmi důležité zapojovat rodiče do různých –kolních projektů a akcí, utužuje to vzájemné vztahy a posiluje důvěru.

3. 8. N které z výtvarných technik a odvětví

Vondrová (2001) ve své publikaci uvádí, na které z výtvarných technik, které jsou pro děti z hlediska výtvarnou činností velmi důležité.

Kresba a kreslení

Jedná se o lineární vyjádření pomocí výtvarné techniky. K této technice můžeme využívat jako nástroj pastelky, tužky, voskovky, rudku, úhel, olejové pastely, barevné tužky a přírodní materiály jako hlínu, kamínky, trávu apod. Tuto techniku provádíme na bílé i barevné papíry, na přelepovací i balící papíry, na karton, jako podklad nám může posloužit i dřevěná nebo textil. Kresbu lze také upravovat lavírováním, stínováním, nebo ji kolorujeme.

Malba a malování

Malba barvami rozvíjí vkus dítěte, barevné citlivost i fantazii dítěte. S barvami lze experimentovat a můžeme využít různých druhů barev jako vodové, temperové, latexové, anilínové. K dispozici máme také mnoho rozmanitých nástrojů jako štětec, gázové tampony, houby na nádobí, prsty. Jako podklad nám mohou mimo papír posloužit staré věci jako flídle, kabelky, květináče. mnohdy ztratily svoji původní funkci a užitečnou funkci, ale pomocí výtvarného zásahu je můžeme zase oživit. Pokud máme v plánu malovat na papír, můžeme vytvořit i na velké formáty a pracovat s neobvyklými materiály, podklady a nástroji. Malbu v mateřské škole můžeme využít jak v interiéru, tak v exteriéru.

³² MARCINKO, L.: *Strážidla a pohádkové bytosti : příběhy a projekty předškolní výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, 2005, s. 193

Pop-art

Jedná se o umělecký směr, který našel inspiraci ve velkomódech, do umění převzal témata komiksů, reklam, inzerátů, dokumentární fotografie apod. Součástí je i obklopeno reklamou, filmy, pestrobarevnými plakáty, které ho velmi ovlivují. Pop-art v mateřské škole znamená například malování na velké formáty papíru, shromažďování odpadového materiálu, z kterého následně vytvoříme prostorové kompozice.

Mezi Pop art se řadí: **Asambláž**

Dekoláž

Komiks

Sítotisk

Sítotisk

Grafická technika, kdy tisk není prováděn z desky, ale tím způsobem, že je barva protlačena na papír (textil, kůži, dřevo apod.) přes jemné síto. Síto má některé části zakryté lakem, pod nimiž jsou patrná nezabarvená místa o kresbu. Jinou variantou sítotisku je fototisk.³³

Mezi netradiční (atypické) výtvarné techniky patří: **Muchláž**

Koláž

Frotáž

Muchláž

Nejdříve papír zmuchláme a poté ho znovu narovnáme. Ve vzniklé papírové struktuře poukážeme na vybrané linie a přehyby, záleží jen na naší fantazii.

Koláž

Vystihujeme, nebo vytrháváme kousky papíru, látek, novin, fotografií a lepíme je na předem připravený podklad. K dispozici nám jsou i přírodní materiály, které můžeme využít jako tráva, květy, listy apod.

³³ VONDRŮVÁ, P.: *Výtvarné techniky pro děti: hry a výtvarné aktivity pro děti ve věku od 4 do 9 let.* Praha: Portál, 2001, s. 15-155

Frotáž

Polovíme papír na strukturov zajímavou podložku i v c a pastelem, rudkou, uhlím nebo tužkou p ejiřdíme po plo-e papíru. Z druhé strany nám vzniká originální reliéf. K frotá i m ěme vyuffít nap . kousek textilie, podrářku bot, d evo, ze apod.

Muchláž, koláž i frotáž mají spole nou kombinaci s malbou a kresbou, jejichř pomocí dotvá íme obraz. Jedná se o techniky p i říř experimentujeme s mnoha rozmanitými materiály.

Ak ní tvorba

Jeřím základem je ak ní tvorba. Je to ínnost, kdy výtvarnou práci proříváme, soust edíme se na ní p i tvo ení, jde o pr b h tvo ení díla. Proto její pr b h zachycujeme fotograficky, videonahrávkou, audionahrávkou.

Do ak ní tvorby m ěme zahrnout ó Happening, Land-art

Happening

Happening je odvozen z anglického slova *happen* ó p íhodit se. Jedná se o promy-lenou událost, kterou má um lec p íravenou. Um lci se v tomto p ípad íká *happner*, n co vytvá í a diváci se v pr b hu výtvarného zářitku p ípojí.

Land-art

Také se jedná o jedno z odv tví ak ního um ní, jde o výtvarné akce p ímo v p írod . Zasahujeme zám rn výtvarným zp sobem p ímo do prost edí p írody. Tato technika pracuje s hřínou, d evem, listy, sn ěm, pískem. Výtvor v krajin ásto bývá ponechán.

Body-art ó t lové um ní

Je to jedno z odv tví ak ního um ní. Mluvíme zde o tvorb , která je vyřád ena s pomocí lidského t la. M ěme malovat p ímo na t lo a nebo jeho ást otiskovat. V druhém p ípad

se lidské tlo využívá jako výtvarný nástroj (flivý -t tec). K tvorb se využívají otisky t la a jeho ástí a nebo maluje p ímo na t lo.

Dripping

Jedná se o ak ní malbu. Podstatou této výtvarné techniky je lití nebo rozst íkování barvy na p ípravený podklad p ímo z plechovky, -t tcem nebo sprejem apod.

Prostorová tvorba

Vytvá íme prostorová díla z papíru, látek, vlny, knoflík , papírových roli ek, krabic, d ev ných klád, um lohmotných i d ev ných kroufk nebo z moduritu, plastových lahví apod. Rozvíjíme tím prostorovou p edstavivost dít te a jeho hmatové dovednosti. Mezi prostorovou tvorbu lze za adit i **modelování**. Jedná se o techniku, která podporuje mnoho oblastí d tí jako nap . oblast hmatov -kinestetického vnímání ó stimulace plo-ek prst za pomoci plastelíny, ale i jiných materiál , t eba t sta. Pomocí této techniky regulujeme svalové nap tí a podporujeme lidskou rovnováhu. P íklady poufítí modelování ó otiskování p edm t do plastelíny, modelování se slaným t stem, s hrn í skou hlnou, pokrývání t la plastelínou apod.³⁴

³⁴ LOOSEOVÁ, A. C., PIEKERTOVÁ, N., DIENEROVÁ, G.: *Grafomotorika pro d tí p ed-kolního v ku*. Praha: Portál, 2001, s. 16

II. PRAKTICKÁ ÁST

Cíl výzkumu

Cílem praktické části mé bakalářské práce je zjistit, zda-li je motivace zejména dramatickými činnostmi k výtvarným činnostem a prožitku v mateřské škole a zda rozvíjí tvořivost dítěte a otevírá tak dle nových podmínek a možností seberealizace. Hlavním cílem je pozorování a hodnocení projevů dvaaadvaceti dětí v mateřské škole při konkrétní realizaci činností. Jedná se o kvalitativní výzkum.

1. Metody práce

Pomocí bezdělného pozorování budou zjišťovány konkrétní reakce dětí na daný podnět. Byla navržena série tématických celků, pro konkrétní skupinu dětí, které byly následně zrealizovány. V praktické části bude popsán průběh činností a provedena evaluace ke konkrétním blokům. Práce bude doplněna fotodokumentací a videonahrávkou.

1.1. Pozorování

Metoda zvaná pozorování má jádro v záměrném a plánovitém vnímání, které je cíleně zaměřeno k dosažení určitého cíle. Zaměření pozorovatele je pak omezeno a řízeno předem stanoveným plánem, schématem, přičemž pozornost bývá soustředěna na výskyt podstatných hledisek a v tomto případě na jednotlivé reakce dětí v MTM.

Tato metoda má vždy výbojový charakter. Selektace materiálu je prováděna s ohledem na vztahovaný cíl výzkumu tak, aby byl naplněn jako celek. Jeho meze jsou vždy přesně vymezeny. Tato metoda je nástrojem, neboli technikou evaluace, pomocí níž budou jednotlivé tématické celky v praktické části této práce vyhodnocovány.

Mezi hlavní rysy patří:

- A) Systematická a plánovitost (tj. program pozorování), časový postup, technika shromažďování potřebného materiálu a prostředí.
- B) Objektivní hodnocení, pravdivé, přesné a objektivně zdokumentovaný průběh a v tomto případě pomocí záznamu.

Metody pozorování dříve na:

- A) Přímé zjevné – kdy pozorovatel osobně sleduje zkoumané procesy a jevy
- B) Nepřímé skryté – pomocí skryté kamery apod.

Z hlediska doby trvání se pozorování dělí na:

- Krátkodobé pozorování lze využívat v různých variantách, za určitého časového pásma. Můžeme sloužit jak k přípravě materiálů, tak k přípravě pozorovacích dokumentů.
- Dlouhodobé pozorování lze používat při zkoumání vývoje sociálních vztahů, které se mohou vytvářet i během několika let například v pracovních kolektivech. Můžeme je využívat i při tzv. kauzálním pozorování, při kterém pozorujeme jednotlivé jevy, které se na jakýmsi zásadním způsobem vychylují od normy, například pokles morálních hodnot mladistvých apod.

Pozorovatel

Pozorovatel by měl mít jasně stanovený cíl pozorování a zvládnuty teoretické základy. I v případě pozorování se jedná o metodu, která má své výhody ale i nevýhody.

Přednosti pozorování:

- obraz skutečnosti je bezprostřední, přímý
- jedná se o setkání s realitou a jevy, které se právě odehrávají

Nedostatky pozorování:

- nemůžeme zcela přesně stanovit, kdy bude v pozorování probíhat klíčový moment
- získaný materiál se obtížně kvantitativně zpracovává a analyzuje
- nepřímé ztotožnění výzkumníka může vést k nevhodnému, subjektivnímu pohledu na pozorované dění

jako nebezpečný jev lze pokládat, že snaha na kterých pozorovatel je snaha získat mnoho materiálů, záznamů, bez následného pečlivého zpracování a přehledu po pozorování -

jednotlivé výsledky nám pomohou se na daný jev zaměřit z jiného úhlu pohledu a eliminovat zkreslení, ovšem jen z části³⁵

2. Vlastní výzkum

Analýza výzkumné skupiny

Celkový počet dětí ve třídě je 22, tj. 13 chlapců a 9 dívek. Třída je homogenní a děti jsou ve věku od čtyř až pět let do pěti let. Velká pozornost je věnována rozvoji tělesných schopností a nápravě i ve všech vzdělávacích rovinách. V kolektivu se nenachází žádné dítě se speciálními vzdělávacími potřebami. Učitelka úzce spolupracuje s rodinami dětí a při své práci vychází ze školního vzdělávacího programu Školka plná pohybu, pohody, her a zábavy. Skupina na mě působí celistvě a není zde žádné dítě, které by bylo ostatními eliminováno ze skupiny. Děti spolu dokáží spolupracovat v kolektivu i v menších skupinkách, nejsou zde výrazné komunikační potíže.

Režim dne výzkumné skupiny

6:30 - 8:00 scházení dětí, volné hry

8:00 - 8:25 volné hry, komunitní kruh

8:25 - 8:40 tělovýchovná chvíle, tance, pohybové hry

8:40 - 9:10 hygiena, svačina

9:10 - 9:40 činnosti rozvíjející poznatky, v domosti a dovednosti dětí

9:40 - 11:15 příprava na pobyt venku, pobyt venku

11:15 - 12:15 hygiena, oběd

12:15 - 14:15 příprava na odpočinek dětí, hygiena, poslech pohádky, odpolední

odpočinek

14:15 - 14:40 hygiena, svačina

14:40 - 15:30 volné hry, rozcházení dětí

³⁵ SOMR, M.: Úvod do metodologie a metod výzkumu. České Budějovice 2006, s. 12 - 14

Pravidla t ídy

1. Kdyfl jeden mluví, ostatní naslouchají
2. Vzájemn si pomáháme
3. Po h e si uklidíme
4. Po t íd se pohybujeme tak, abychom nikoho nezranili a neublíffili mu
5. Pracuji tak, abych neru-il kamarády
6. Chováme se k druhým zdvo ile (poprosíme, pod kujeme, omluvíme se, pozdravíme..)
7. Nemusíme v-echo jídlo dojíst, alespo ochutnáme
8. Spory e-íme pusou a ne rukama
9. Na lehátku dop ejeme t lu chvíli klidného odpo inku, neská eme na lehátku

2.1. Vytvo ení tématických celk

Tématické celky byly navrženy podle Třkolního vzd lávacího programu. V t chto blocích se jednalo zejména o propojení výtvarných a dramatických aktivit. Výzkum byl provád n b hem mého p lro ního p sobení v této konkrétní t íd p i pr b fné pedagogické praxi. innosti byly p izp sobeny v ku d tí a jejich individuálním schopnostem. Na záv r t chto integrovaných blok bude provedena evaluace a to na základ shromáfd ného materiálu a prost ednictvím výzkumné techniky pozorování. V praktické ásti bude podrobn popsáno a vyhodnoceno p t tématických celk . Ostatní tématické celky budou uvedeny v p ílohách.

3. Tématické celky ó popis, evaluace

O pohádkách

Ranní innost:

Diskusní kruh š Jaké známe pohádkové bytosti?ö

Ranní cvičení:

motivováno do pohádky šPrincezni ka na báleö

- pomůcka: brambora

spontánní cviky:

- děti b hají do kola a v-e je motivováno do pohádek (nap . za devatero horami, ekami, mo i, cestami jsme potkali udatného rytí e, lesní vílu, draka, arod jnici apod.)

zdravotní cviky:

- rozdám d tem brambory a zam ůji se zejména na protažení rukou, nohou a zad a na nošní klenbuí .

Princezni ka na bále

Franti-ek Hrubín

Princezni ka na bále,

poztrácela korále,

její táta mocný král,

Honzíka si zavolal.

šHonzíku, má-na mále,

p ines nám ty korále.ö

Honzík b flal na horu,

vykopal tam bramboru.

Vysypal je p ed krále,

tady jsou ty korále.

V t-í ufl tam nebyly,

ty ufl sn dli v ned li.

uvolnění a relaxace:

- děti si lehnou na záda a dají si bramboru na břícho, postupně sleduje jak se dětem brambora zvedá při dýchání

úspěšná činnost:

popovídání příběhu - dramatická tvorivost a výtvarná technika s vykrývací rezervací

pomůcky: -átek o slunce

oboustranná loutka květiny (smutná a veselá str.)

Kačenka (panenka MTM)

pol-táky

papírové květiny

Motivace:

Pohádkový sen

Byl jednou jeden pol-táček, byl mouchou ký a hebou ký. Kačenka (panenka MTM), která na něm každý den spínávala si ho ráda jen tak poltiskla k tvářím a klidně odpovídala.

(š Co vy děti, taky máte rádi svůj pol-táček, tady ve školce? Tak si pro nás pojďme a zkusíme si ho taky poltisknout k tvářím a odpovídat...o)

Kačenka si svůj pol-táček hezky natáčila, uhladila si ho a někdy si s ním i pohrála. (v-ede d-ělam spolu s dětmi, mám v ruce také pol-táček)

Jednou když šla Kačenka spát (i děti předvíjí uléhání do postýlky) moc se bála tmy. Schovávala se pod pol-táčkem a bála se jít přes pokojík rozsvítit si, aby jí snad strážidla ze skříně nepostráčila. (děti se také tisknou pod pol-táčkem)

Kačenka v strachu se pol-táčkem nelíbila a rozhodl se, že Kačenku provede do říše pohádek, aby se nebála.

(zvednu se i s dětmi a pol-táčky a lehce se probíhnu po tísíně a děti putují s Kačenkou v pohádkovém snu)

Kačenka skákala z obláku na obláček a moc se jí v této říši líbilo, byla spokojená a už se nieho nebála. Skákala a skákala, až doskákala do moc zvláštního kraje. V-ude okolo byly dlouhé a široké louky, ale nikde žádná květiná

(oblá ky ó obru e umíst ny na zemi a d ti jimi proskakuj)

Pomyslela si, že je to velmi smutný kraj, když tu nemají žádné květiny. Ať najednou, uslyšela tiché vzlykání a nářek. Třeba po hlasu a div by tu chudinku nezalápla. Kde se vzala, tu se vzala kytička. No jo dť, ale tuze smutná kytička(loutka).

š Achich, Achichjo, ouhať po řád jen plakala. š Co se ti stalo kytičko a proč tady nemá žádné kamarádky?ť zeptala se Kaenka (i dť s p.. u .)

š Ále, co bych neplakala, když se mnou nikdo nekamarádí, všechny kamarádky ode mne odešly na jinou louku, do jiného krajeť na řekala kytička.

š A proč takhle opustily ?ť (i s dť mi)

šProtože jsem slabá a mám tlustý stonek, který se nevejde do kytičkových tabulek. Taký mám moc malé lístky a trochu jinou barvu, jsem prostě jiná, než ostatní květinyť

(p.u . se snaží evokovat v dť tech prosociální chování ó soucít ní a morální zásady)

š Mě se náhodou tvé listy a stonek líbí a představ si kytičko, já jsem s dť mi ve t říd kytiček, chodí do řkolky moc rádi a když je někdo slabší, mají pravidlo, že si navzájem pomáhají.ť (spolu s dť miť)

šMáme i svou básničku, kterou když si povíme, víme, že jsme všichni kamarádi, chceš ji slyšet? Třeba ti zvedne náladu a potěší tě . Tahle básnička je totiž pro všechny kytičkyť

(zopakuj s dť mi t řídni básničku)

Kytičky

Barevné kytičky

jsou jako dť ky.

Bílá, flutá, zelená,

to je naše rodina.

Budeme si hrát

a stále se smát.

š Jé ta je krásná, moc se mi líbí, –koda, fle jí mé kamarádky taky neusly–íõ rozzá í se
kyti ka.

š My si myslíme, fle by to práv sly–et m ly, fle ano d ti? T eba by si n co uv domily.
Zkusíme je tou básni kou p ilákat. š

(p. u . s d tmi zopakuje básni ku minimáln dvakrát a mezitím jim dá do rukou papírové
kv tiny)

š Podívej kyti ko, n kdo by ti cht l n co íci?õ

(p. u . má také je–t jednu kv tinu v ruce a snaží se smutné kamarádce kyti ce omluvit a
odprosit jí i s d tmi)

Kv tiny si uv domily, fle ud laly velkou chybu, fle by m ly slabé kv tince ba naopak
pomoci a hledat na ní jen to p kné. Kv tinka svým kamarádkám ráda odpustila a louka
byla plná v–ech moflných barev. Ka enka i kv tinka byly moc – astné a tak se hol i ka
rozhodla, fle se je–t proská e po oblá cích. (obru e umíst né na koberci a d ti mohou
skákat z obru e na obru i)

šHop a hop a hopõ afl se Ka enka moc unavila, na chvilku si lehla a odpo ívala. Jen si na
chvilku lehla a najednou ji za alo n co lechtat na tvá ích. (p. u . chodí po t íd , d ti leffí a
odpo ívají na pol–tá cích. P. u . má v ruce –átek a –imrá je po tvá ích)

Sluní ko Ka enku hladilo a ta za ala pomalu otvírat o i. Probudila se a zjistila, fle je ve
svém pokojí ku, fle je ráno a fle se jí zdál krásný pohádkový sen.

šCo se vám zdálo d ti? Kdo tam byl? apod.)

šVíte, co nakreslíte mi vá–sen, v–e co, jste tam vid ly!õ

Výtvarná technika ó Vykrývací rezerváfl (Pohádkový sen)

pomůcky: voskovky

vodové barvy

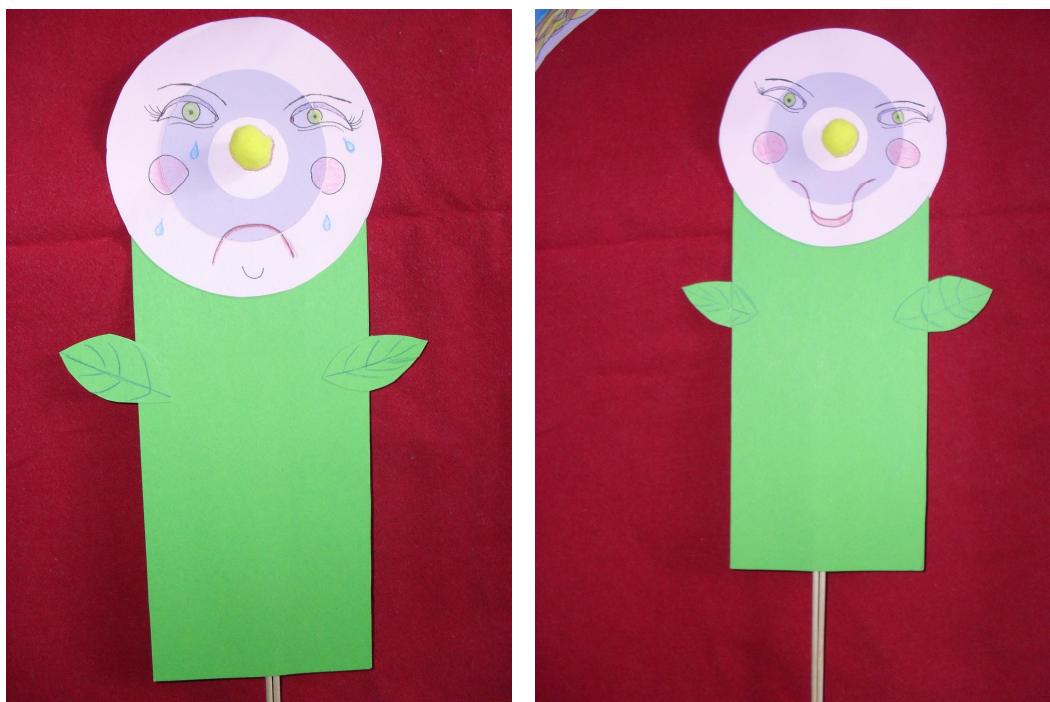
-třecí

Postup:

Doty voskovkami nakreslí, co švidly ve snu a poté se jich ptá. Zeptá se, jakou barvu mají vášeň? Doty vezmou vodové barvy a svůj obrázek celý přetřou barvou, kterou si samy vyberou.

Pedagogický záměr:

- seznámení s konkrétní výtvarnou technikou
- rozvíjení fantazie
- prosociální chování
- vytvoření morálních zásad
- zopakování týdenního jídelníčku - paměť
- rozvoj dramatické tvorivosti
- seznámení s příběhem

Obr. 1. Pomůcka k Pohádkovému snu o smutné a veselé květině

Obr. 2. Pohádkový sen

Evaluace

Pohádkový sen byl realizován se skupinou dětí v pouti sedmnáct. Stal se pro děti velmi zajímavým v okamžiku, kdy jsem je vyzvala, aby si došli pro své polštáře na spaní. Bylo to pro ně nezvyklé a nové. Mým ústředním záměrem bylo, aby si děti uvědomily důležitost polštáře pro spaní. Mnohdy si ani neuvědomují, jak jim pomáhá, když se

strachují a necítí se dobře. Zároveň jsem jako předseda zvolila kolní panenku. Dívodem bylo, aby ve mně nehledaly hlavního protagonistu a při vzájemných vztazích zjistit, zda-li se do příběhu opravdu vcítily. Jistý problém se vyskytl v okamžiku, kdy se šKá enka rozhodla, že se ve snu probudí. Na které dny stále drfely své poltáře a nechtěly se jich vzdát. Bylo pro ně těžké ho nesledovat a vnovat se příběhu.

Při vzlykání květinovém na poltáře zapomněly všechny děti, se zaujetím pozorovaly co se děje. Děti mě úplně přestaly vnímat jako paní učitelku a byly plně soustředěny na šKá enku a květinu. Tědny báse se snažily říci hodně nahlas a nijak zvláště nevyhledávaly její kontakt. Při odprovození květin si nechaly mírně pomoci. Chvíli jim trvalo převzetí role ostatních květin. Velmi se projevila citlivost skupiny, nikdo nevybojoval, v souhrnu chtěly všechny děti květině pomoci. Při závěrečném šKá kání pobláckých dětí zase vyhledávaly své poltáře. Chtěly si najít ten, který jim patří a na chvíli vznikly dohady mezi dětmi. Po návratu zpět jsem se jich vyptávala jako nezájímavá osoba, co se jim v něm zdálo. Všechny děti mě zahrnuly informacemi o květině a jejích kamarádkách a o panence Kaence. Když jsem jim navrhla, aby mi namalovaly, co ve snu prožily a viděly, se zájmem se rozběhly ke stolkům.

Každého dítěte jsem se zeptala, jakou barvu má jejich sen.

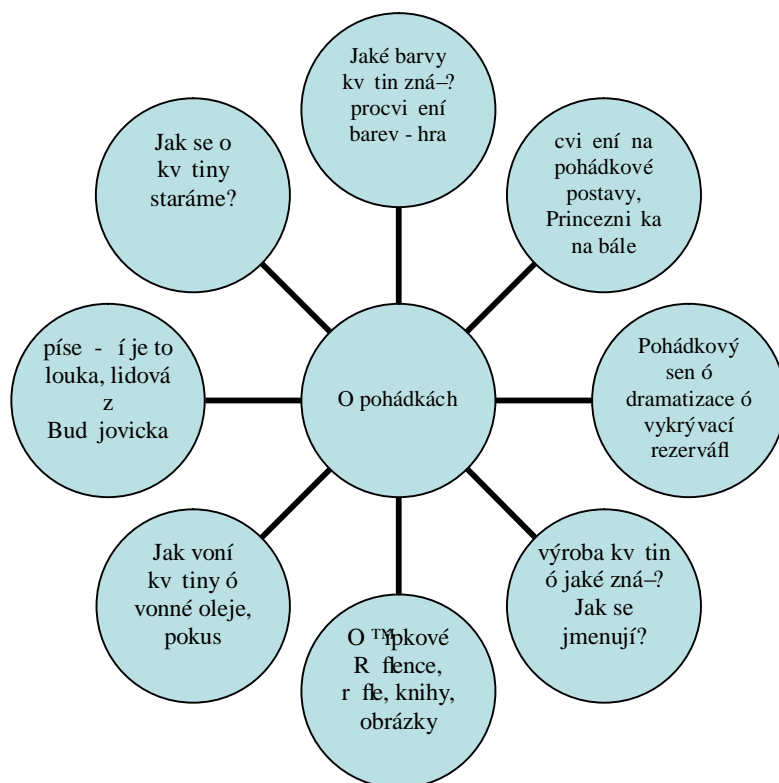
Jejich nejastější odpovědi:

šOranžovou, (flutou) protože tam svítilo sluníčko.

šZelenou, byla tam louka.

šModrou, protože byla kytička smutná.

Myšlenková mapa - O pohádkách

Foukej, foukej v t í ku

Ranní innost:

Motivace: Š D ti já vám dám hádanku, jsem zvdává jestli ji uhodnete

Letí, hudruje a píská

a pítom dve mi t íská.

Hvízdá a pí- alu nemá,

letí, hudruje a pískáí Co je to? (D. Tttnerová, Léto a podzim)

Diskusní kruh: Š D ti jaký m ffe být vítr?o

(studený, teplý, pomalý, rychlý, hlu ný apod.)

Ranní cvi ení:

Motivováno na vítr

Spontánní cviky ó D ti chodí do kola po t íd a p. u . jim íká jaký vítr jsou (nap . rychlý, tichý, hlu ný, pomalý apod.) ó p. u . m fle bubnovat i na bubínek, nebo hrát na jiný nástroj

Zdravotní cviky: p.u rozdá d tem na b icho lístek - p írodninu (procvi ení rukou, nohou, b i-ní svaly a nofní klenby)

Relaxace a uvoln ní : d ti odpo ívají na koberci a p.u jim pustí hudbu

Hra:

Honi ka s v trem

Motivace: š D ti víte o tom, fle kařdý vítr má krásné kudrnaté, nebo rovné dlouhé vlasy? Já vám kařdému dám pramínek vlas a zahrajeme si na hon nou. Jsem zv davá jestli v-echny v t íky pochyámõ.

P. u zastr í d tem za kalhoty modrý prouflek papíru a snařlí se v pr b hu honi ky d tem prouflek vzít, honi ka kon í, kdyfl ufl fládné dít nemá pramínek vlas .

ízená innost:

Báse :

- báse je doprovázena pohybem a provází d ti po celý týden (v dob celého trvání integrovaného bloku)

Vítr

Kdo to b há po poli?

Kdo to hu í v lese?

Kdo to s na-í jabloní

neustále t ese?

Kdo to mete chodníky,

na dv r sype zlato?

Afl já budu veliký,

já ho chytím, táto.

(D. Třtnerová, Léto a podzim)

Výroba vlas v t íku:

Motivace:

O py-ném v tru

ŠD ti, já znám jeden vítr a ten je tuze ne- astný, p edstavte si, fle o v-echny své krásné, kudrnaté vlasy p i-elí .õ

Byl to moc py-ný vítr, po ád se vychloubal, jaké má krásné vlasy a d lal kařdému jen samou neplechu. Jednou se schváln tak rozfoukal, afl popadaly paní ervenkové v-echny kv tiná e. Nebo Andulce po ád zvedal sukýnku, kdyfl -la s maminkou dom ze -kolky. Ani ka zdrflovala maminku tím, jak si sukýnku stahovala a ta se na ní rozzlobila. Vítr se jen u-klíbal a d lalo mu to náramné pot -ení.

(P. u . se pohybuje s v trem po t íd a d lá nepo ádek, p evrací fidle, rozhazuje stavebnice apod.)

V lese u skalky fiila jedna víla. Byla krásná a moudrá a m la krásné kudrnaté vlasy. Jednou k ní vítr také p ilet l a za al se jí vysmívat, fle má hez í vlasy nefl ona, hez í barvu a del-í nefl má ona. Zlobil jí tak dlouho afl vílu na-tval, za arovala ho a py-ný vítr p i-el o vlasy, které m l na sob ze v-eho nejrad ji. Vítr vílu prosil, aby mu vlasy p i arovala zpátky, ale víla byla neoblomná a necht la ufl s v trem v bec mluvit. Afl jí napadlo, fle by své chování mohl n jak napravit a kdyfl se zlep-í, vlasy mu vrátí. ekla mu: š V t e, te b fl a bu k ostatním milý a hodný, hla lidi okolo a ne-lehej je do tvá í, pomáhej lidem okolo a moflná se ti tvé skutky vyplatí. Budu se na tebe dívat a za rok se uvidí.õ

(doprovodné otázky: Myslíte si d ti, fle se vítr choval správn ? D lá se to? Jak by mohl své zlobení od init?)

D ti zkou-í, co musel v-e vítr d lat, aby své zlobení od inil (nap . pohladí se mezi sebou, hezky se pozdraví, zasm jí se na sebe, uklidí nepo ádek, který vítr nad lal apod. ó prosociální chování, innosti vymyslím s d tmi)í

Za rok si ho víla k sobě zavolá (volám i s dětmi) a pochválí ho, za to jak byl na ostatní hodný a v-ěm pomáhal. Vlasy mu přináruje zpátky, ale kouzlo nefunguje! Tak dumá a přemýšlí ať jí svitne! Šťastně by nám mohly pomoci děti, ty vlasy pro vítr vyrobit. Chcete děti?

Paní učitelka má v ruce vílu vyrobenou z papíru na přejli a vítr, přitom vypráví příběh.

Pomůcky: loutka na přejli o víla, vítr

velký holohlavý vítr namalovaný na velkém formátu papíru

Postup experimentu s papírem:

Pomůcky: modré a bílé papíry

tufka

lepidlo

P. učitelka rozdává dětem bílý nebo modrý papír děti papír natrhají na proušky a namotají na tufku. Poté ho společně nalepíme na vítr a pojmenujeme si ho.

Pedagogický záměr:

Rozvíjení fantazie o Jaký může být vítr o rozvoj slovní zásoby

Podpora myšlení o hádanka

Pohybové vyflití a relaxace o hra a cvičení

Trénování paměti o báseň

Vtáhnutí dětí do děje příběhu o vytváření morálních zásad o poučení o chování v tůce, převedení do běžného života

Seznámení se s výtvarnou technikou o vytrhávání, lepení - experiment s papírem, rozvoj výtvarných technických dovedností

Podpora v samostatnosti při řešení problému o jak by se měl vítr chovat?

Obr. 1. Pomůcky o Víla, Vítr

Obr. 2. Vítr Tomáš – vyrobenými vlasy od dětí

Evaluace

Příběh o pyšném vtro a následný experiment s papírem byl realizován se skupinkou dětí v počtu patnáct. Děti byly velmi dobře namotivovány jímž prostřednictvím aktivit (cvičení, hra) a jelikož se jednalo o dynamické pohybové aktivity, které vítr v obecně představuje, tak děti se, co se bude odehrávat dále.

Překvapilo mne z jakou soustředností děti loutku vtrou pozorují, nesnažily se nijak projevovat a ve chvíli, kdy jsem potídně a rozhazovala jejich hračky, převracela fídlé,

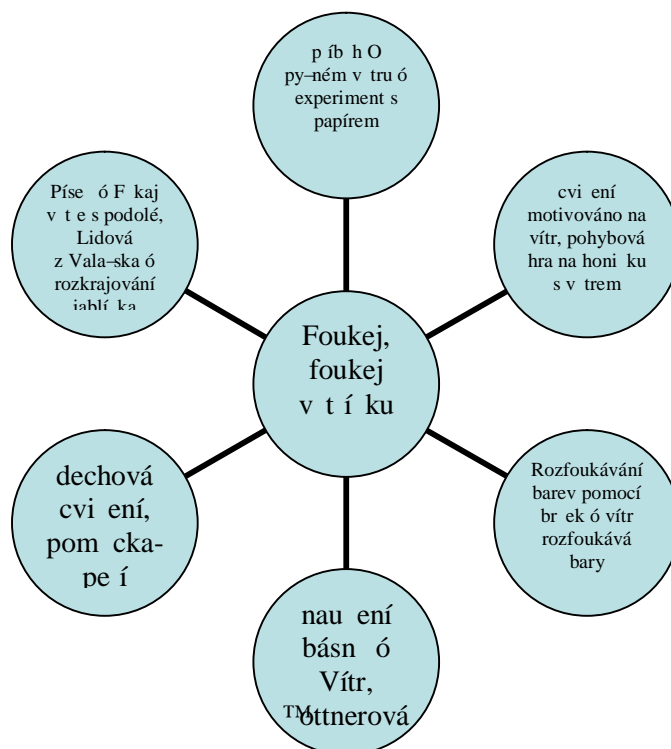
sedli a ani šnedutaly. Jakmile jsem se dít zeptala, jaký vítr byl? Témv-ichni odpovdli, že je zlý a dlá nepoádek apod.

Z police jsem vytáhla pedem schovanou loutku víly, diti byly ohromeny, že s nimi ve-kolce flíje víla, která na n dává pozor a oni o tom nemly ani tu-ení. V okamfiku kdy se vítr víle posmíval a víla mu vlasy od arovalaí P íb hla jsem s velkým formátem papíru holohlavého v tru. D tem nijak nevadila zm na loutky ani formátuí Za aly se p írozen smát (afl vysmívat).

P í vymý-lení inností, které by m l vítr d lat, aby své chování od inil, byly diti velmi kreativní a zam ovaly se zejména prosociálním sm rem (m l by být hodný, hladit lidi, neublífovat apod.) a afl poté byly e eny i názory, že by m l uklízet. V-echny innosti jsme s d tmi zkusily, p í hlazení, zdravení a usmívání na sebe byly diti n fné a v-e braly velmi váfn . P í uklízení toho, co vítr napáchal postupovaly rychle, hbit a s velkou energií, nemly tendenci si s hra kami hrát. ekaly, co se s v trem stane a kdyfl mu víla vlasy nep í arovala, respektive kouzlo nefungovalo. P ekvapilo mne, že nebyly v bec zklamané. Vyráb ní vlas jsem pojala, jako kouzelnou dílnu (kade nictví) a to i v okamfiku, kdy jsme vlasy lepili, lepidlo bylo kouzelné.

Pojmenování v tru nebyl m j primární zám r, tato my-lenka vyplynula ze situace. Kdyfl jsem vítr s vlasy lepila na okno, napadlo mne, že kdyfl tu s námi na podzim bude, m l by se n jak jmenovat a diti jméno vymyslely(Vítr Tomá-). Tato innost ve mne zanechala velmi dobré pocity a chu vymý-let dal-í nápady a p íb hy s morálním vyúst ním.

My-lenková mapa o Foukej, foukej v t í ku

emesla

Ranní innost:

Komunitní kruh:

Téma o Jaký byl ve -kolce Mikulá-? A co se d lo? (offivení záflitku z minulého týdne)

- Víte o em si dneska budeme povídat d ti? My si dneska ekneme n co o emeslech. Vy nevíte, co je to emeslo? T eba Vám napovímí ..

ranní cvi ení:

na motivy emesel a n kterých zam stnání, o kterých si budeme pozd ji je-t vypráv t.

- nap . kucha , léka , d evorubec, -vadlena, listono-, hodiná , zedníkí .

- ke každému emeslu budu íkat básni ku, aby to bylo pro d ti zajímav j-í a zábavn j-í

Nap .

Léka

Doktor je pán laskavý,

stará se nám o zdraví.

Af si, kluku,

zlomí–ruku,

v-ak on ti jí napraví.

(procvi ení rukou- motivace : doktor musí mít –ikovné ruce a hbité prsty, tak si je procvi íme, jako ti dokto i ó i ve dvojicích, mohou si poslouchat srdí ko apod.)

Kominík

Ji í fiá ek

Tvá má ernou docela,

ale hvízdá zvesela.

Spou-tí -t tku do komína,

aby kamna ho ela.

(cvik na protažení rukou ó d ti, kdyfl ten kominík vyleze nahoru na komín, tak se rozhlíflí po krajin a dívá se na jednu stranu a na druhou, aby v-e vid l í .)

D evorubec

Ji í fiá ek

Kácí stromy, ízy, ízy,

duby, buky, smrky, b ízy.

Zbyly po n m na mezi

jenom samé pa ezy.

(efleme pilou ó procvi ení rukouí .)

- prob hnutí a relaxace, uvoln ní (v-e motivováno do emesel)

- po cvi ení s d tmi dojdou k vysv tlení slova - emeslo

ízená innost:

Dramatizace o pohádka O upovídáné princezn a kouzelných boti kách a následná výtvarná innost o zapou-t ní barvy do klovatiny

Pohádka o upovídáné princezn a kouzelných boti kách

Bylo jednou jedno království a v tom království žila jedna moc upovídaná princezna. Byla tak upovídaná, že jí nemohl konkurovat nikdo v írém kraji, ani královský -a-ek. Princezna povídala a povídala a povídala a po ád jen povídala, že snad nepovídala jen když jedla, pila a spala a ob as povídala i ze spaní. Nepustila nikoho ke slovu, do-lo to tak daleko, že si nepovídali ani ptá ci na st e-e, nemluvil ani král na tr n , ani ch va v komnat , dokonce ufl nevtipkoval ani -a-ek.

Celé království ufl si na upovídánost princezny zvyklo a tak si tam takhle žili v-ichni spokojen afl do jednoho dne. Princezna ten den obvykle mluvila o n em zajímavém a král si po chvílce významn odká-lal š Ehm, ehmí ō ale princezna povídala dál, nepohnul se jí ani vlásek na hlav .

To ufl se ale král zvedl z tr nu, p i-el p ed princeznu a povídal silným hlasem : š Dcero má, je ti již 18 let, je na ase p ichystat námluvy a najít ti flenichaō.

Princezna náhle ztichla, ale to se stalo jen asi na mali kou chvíli ku, protože jen co král dosedl zp t na tr n, princezna se rozb hla do své komnaty a k i ela : š Krej í ! Těv e! Zlatníku! Budu se vdávat, pot ebuji st eví ky, -perky, -atyí ō

V království se v-e obrátilo vzh ru nohama a p ípravy na bál na kterém si m la princezna najít flenicha vrcholily. Jen jediná v c nebyla princezn kv li, a to st eví ky.

Sjeli se -evci z r zných kraj , ale princezna ne a ne si vybrat.

(d ti si sundají jednu ba korku a vyráb jí st evíc pro princeznu, postupn chodí p ed princeznu a nabízí jí je, ani jeden šst eví ekō se princezn nelíbil)

V p edve er plesu p i-el na zámek mladý -vec z vedlej-ího království, aby princezn ukázal st eví ky, které pro ni u-il. Princezna m la na výb r z mnoha barev i látek, ale do oka jí padly jen jedny. Byly moc krásné a zdobil je krásný drahokam, který hrál v-emi barvami. Úpln ji ten drahý kámen o aroval, rozhodla se, že tyhle boty musí mít. Vzala si

je do rukou, rozzáily se jí o i a v tom okamfiku jí nic nepot ebovala. Jen mluvila a mluvila o tom velkém dni a jak je v-e p ichystané, fe doufá, fe na nic nezapomn la a p itom pomalu odcházela do své komnaty se st eví ky a bez pod kování a bez rozlou ení s -íkovným -evcem. Marn na ni volal a snaffil se ji p eru-it. Princezna ho neposlouchala, zajímal ji jen ples a námluvy.

Druhý den v-e vypuklo, ples mohl za ítí Do království se sjelo mnoho princ , urozených pánu, kn fien a urozených dam. Každému to náramn slu-elo a v-ichni se nemohli do kat afl p ijde princezna. Dcera krále si dávala na as a tak hosté za ali tan it a bavit se.

(Dám d tem krabici s látkami, -átky ó kluci si budou moci ud lat plát , hol i ky závoje a sukýnky. Pustím hudbu a za ne se tan it. Po chvilce hudbu ztlumím vejde princezna)

Najednou muzika skoro ztichla, do dve í ve-la krásná princezna. V-ichni hosté se uklonili a princezna procházela sálem a sedla si na sv j tr n vedle krále. Nápadníci ufl pomalu ekali frontu, aby mohli princeznu vyzvat k tanci a muzika spustila naplno.

A jen co se z nástroj za aly ozývat první tóny, princezna i ostatní hosti vysko ili a za ali tan it. Tan ila s rytmem a moc jí to -lo a tak se muzikanti rozhodli, fe dají tedy n jakou rychlou, kdyfl je princezna v tak dobré nálad . Princezna tan ila afl ji noflky pálily a sotva lapala po dechu. Muzika se rozjela je-t více a to ufl princezna prosila a p estanou hrát, fe ufl nem fe. Nev d la, co se d je, ale dokud muzika hrála, princezna nemohla p estat tan it. Marn volala a b dovala, p es hlasitou muziku ji nikdo nesly-el. (tan ím spolu s d tmi, s loutkou v ruce)

Tan ila a tan ila afl ty st eví ky málem protan ila, ale to ufl bolely prsty z hraní i muzikanty a p estali na chvíli hrát, aby se hosté mohli napít a n co malého pojíst.

(vypnu hudbu)

Sotva p estali, princezna vyb hla z království a b fela rad ji od té muziky, co nejdále. Rozhodla se, fe tan ící boty -evci vrátí a vydala se za ním. Sotva -evce spat ila, za ala na íkat.

šAch -ev e, co si mi to u-il za st eví ky? Nemohu je sundat z nohou a na mém zasnubním plese ze mne málem du-i vytan ily. Co je to za divné áry a kouzla?õ

šMarn jsem mluvil spanilá princezno, marn vás upozor oval. Mluvila jste a neposlouchala, co vám íkám. Jsou to boty kouzelné, umí totifl tan it, ale jsou i mazané a dobe sloufíí tomu, kdo si to zasloufíí, jiné vytrestá.õ

šJá hloupá, ufl vím, pro samé mluvení, neposlouchám, co mi jiní íkají. Zajímám se jen sama o sebe a ne o ostatní. Nikoho ke slovu nepustím.õ princezna se dala do plá e.

šNikdy není pozd v-e napravit.õ poradil -vec .

(No jo d ti, ale jak? Pora teí .)

šDob e tedy, budu ostatním naslouchat a slibuji, fle s tím váfn n co ud lám. Jen ufl mi prosím ty st eví ky sundej.õ

TMec se ke spanilé princezn sklonil a st eví ky jí z noflek sundal. Od té doby si za ali zase ptá ci zpívat na st e-e, král povídat na tr n a -a-ek vtípkovat na královském dvo e. No a princezna? Ta ufl si na krásný drahokam ani nevzpomn la.

Pom cky:

princezna ó papírová loutka na -pejli

koruna ó pan král

ba korky d tí

st eví ky z papíru, které se dají na loutku p ípnout

látky, -átky

-vec ó papírová loutka na -pejli

Co myslíte d ti pou íla se princezna? Co kdybychom si takový drahokam vytvo íli? Bude nám hrát v-emi barvami.

Zapou-ť ní barvy do klovatiny ó výroba ozdoby (drahokamu)

pom cky: –ablona, klovatina, vodové barvy, ozdoby, plastové barevné hv zdi ky

postup:

D ti dostanou na tvrtce znázorn nou ozdobu (drahokam), nanesou na ni klovatinu a zapustí do ní vodové barvy, mohou si sv j drahokam ozdobit barevnými flitrami (hv zdi kami a rozdrčenými váno ními ozdobami).

Pedagogický zám r:

emeslo ó vysv tlít pojem pomocí názornosti

Pohybové vyflití ó cvi ení, uvoln ní a relaxace

Seznámení se s r znými emesly a povoláními ó pantomimicky p edvedené

Seznámení s novým p íb hem

Rozvíjení fantazie a dramatické tvo ivosti dít te

Uv dom ní si morálních zásad a hodnot ó pou ení princezny, upovídánost se nevyplácí

Seznámení se s novou výtvarnou technikou ó zapou-ť ní barev do klovatiny

Obr. 1. Pom cky ó loutka princezny a –evce

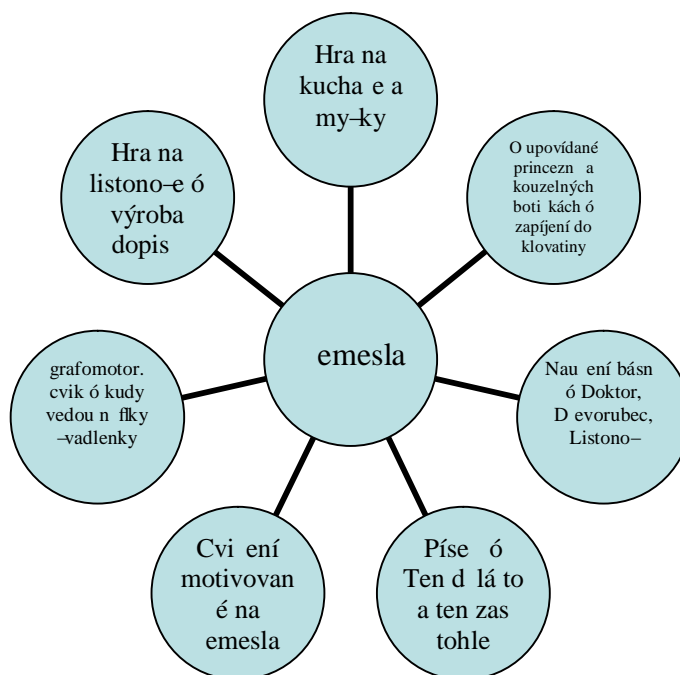
Obr. 2. Ozdoba nevystífená a vystífená

Evaluace

Tematický celek - emesla byl pro mne velmi náročný. Bála jsem se jak ho uchopit a jeho náročnosti. Innost jsem prováděla se skupinkou dětí v potu jedenáct. Domnívám se, že po etd tím mi umožnil oval v t-í kreativitu a kontrolu nad d ním a jednotlivými situacemi. D tí na p íb h reagovaly velmi dobře, n které mé p e eky nebraly na z etel. Jelikož princezna mluvila rychle, bylo to pro mne velmi náročné. Mým áste ným zám rem bylo provokovat d tí p í -ítí boti ek pro princeznu. To se dle mého názoru velmi vyda ilo, d tí spontánn zouvaly své ba kory a nabízely je princezn , také p edvád ly -ítí bot, což bylo typické zejména v p ede-lých dobách. P í nabídce látek a -átk d tí neváhaly a pustily se do kostým . Zejména hol i ky ples velmi proflivaly, u chlapc jsem se snažila o v t-í motivaci (sjeli se v-ichni princové a urození páni, aby se mohli ucházet o princeznu ruku a aby jim to slu-elo, nechali si od krej ích a -vadlen u-ít plá-t). S vytvá ením kostým jsem d tem pomáhala a nechala jim dostate ný prostor pro p ípravu.

Tato skupina d tí je zvyklá na r zné aktivity p í hudb (hry, tane ky, relaxace, poslech) a proto na hudbu reagovaly pohotov a p írozen . P í morálním vyúst ní jsem d tem nazna ila, jak by se m la princezna polep-ít, d tí se p ípojily a se sundáním boti ek souhlasily. Výtvarná technika se velmi vyda ila, n které d tí si ud laly ozdob hned n kolik. Celý den i s touto inností na téma emesla p íkládám ke své bakalá ské práci v podob videonahrávky.

Myšlenková mapa o emesla

Co d lám ráno, odpoledne, ve erí .

Ranní innost:

Diskusní kruh:

š Jak jsme se dneska vyspinkali a co po ránu d láme, kdyfl vylezeme z postýlky?õ

Ranní cvi ení:

motivace : š Po ránu kdyfl vysko íme z postýlky, zacvi íme si jako králíci z klobouku Bob a Bobek.õ

- spontánní cviky o prob hnutí po špaloukuõ jako králíci, co v-echno umí králíci (vymý-lím s d tmi nap . skákat na jedné noze, chodit pozpátku apod.)

- zdravotní cviky o protažení rukou, nohou, b i-ních sval a zádových sval

- uvoln ní a relaxace o králíci sko í zpátky do klobouku, chvilku si po cvi ení odpo inou a pak zase vysko í a jdou si dát n co k sn dku (sva ina)

ízená innost:

Králíci se najedli a začínají svůj den. Musí jít do (práce, -koly, -kolky, k doktorovi apod.), tak jdeme s nimi dle ti. Do jaké práce by mohli králíci jít, jak by mohli králíci pracovat? Jak pracují vaši rodiče? (doktoři, uklízeči, prodavači, práce na počítači, policisté apod.) Zkusíme si jednotlivé práce a zjistíme jaká je dle ina pracovat a že to není fládná legrace. Po práci, -kole, -kolce jdou králíci domů ke svým králíkům i velkým králíkům. Jsou unavení a tak poprosí svého kamaráda králíka : Mám tu svého kamaráda, podrbej mi prosím záda.

(v-ichni se podrbou, pohladí) Večer si jdou vyčistit zoubky a jdou zase spinkat. čekají na další nový den.

Výtvarná technika:

Otisk houbitkou o králíci

Motivace: š Co byste ekly tomu dle ti, kdybychom si takového králíka vytvořili?

Vystřihám pro všechny dle ti -ablony králíka. Dle ti namá eji molitanové houbitky do temperových barev a otiskují je na -ablonu.

Pomůcky: tvrdka, tempery, houbitka

- před začátkem innosti najdu knihy se zví ečí tematikou, různé obrázky i plyšové hračky a nechám, aby se dle ti na králíky poádno podívaly, pohrály si s nimi

- dle flitě je, aby si uvdomily, že králíci nemusí být jen bílí, jako Bob a Bobek, ale mohou být i různé barevné

Hra:

Na králíky a na li-ku

- P. u . má v ruce -átek (když je -átek schovaný je paní uitelka, když ho dle tem ukáže je li-ka), dle ti jsou králíci a mají volný pohyb po tíd . Jakmile se li-ka začne ohán t svým ocasem (-átkem) králíci se m flou zachránit jedin tím, že ztuhnou jako sochy(-tronzo) Když li-ka odejde (schovaný -átek) dle ti mají op t volnou závavuí ..

Pedagogický záměr:

Pochopit rytmus a koloběh dne, jaké máme povinnosti, co se děje, když přijdou z práce (–kolky) apod.

Uvědomění si zaměstnání svých rodičů, co v práci dělají a jak to dělají

Pohybové vyflití a hra a cvičení

Učení sebeovládání a Tronzo

Seznámení se s výtvarnou technikou a otisk houbičky

Rozvíjení prosociálního chování a mám tu svého kamaráda, podrbej mi prosím záda

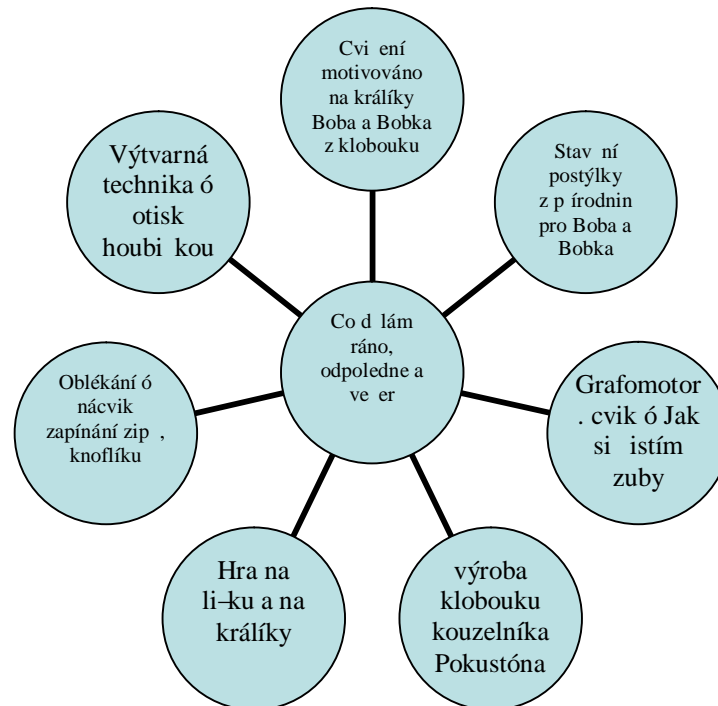
Obr. 1. Výtvarná technika a otisk houbičkou

Evaluace

Při tomto tématickém celku děti celý týden provází dvě známé pohádkové postavy Bob a Bobek. Tyto aktivity jsem uskutečnila se skupinkou dětí v počtu osmnácti. Děti pohádkové postavy ihned poznaly a to pouze prostřednictvím slovního popisu. Hry a cvičení děti velmi bavily, jelikož se jednalo o dynamické a pohybové aktivity. Při odchodu do práce jsme s dětmi procvičovaly dopravní situace (zelená kostička a červená a st. j), rozhlídnutí se, celou cestu jsem dětem podrobně popisovala. Jakmile jsme začaly vymýšlet zaměstnání rodičů, děti byly bezradné. Nevěděly, jak jejich rodiče pracují, když jsem se opakovaně zeptala, odpověděly pouze, že tatínek a maminka chodí do práce a vydávají peníze. V tuto chvíli děti ztrácely zájem o aktivitu, naštěstí jsem měla po ruce obrázky jednotlivých zaměstnání a začala jsem je dětem ukazovat. Děti hádaly a pomocí pantomimy je předváděly. Skupina získala chuť a motivaci spolupracovat. Výtvarná

technika byla pro d t i zajímavá a velmi je bavila. T i d t i techniku pochopily po svém a králíka houbi kou švybarvovalyõ.

My-lenková mapa ó Co d lám ráno, odpoledne a ve erí .

Zví átka v zim

Ranní innost:

Diskusní kruh:

š Venku je dnes po ádná zima, co myslíte d t i, komu by mohla být venku zima? A co d lají zví átka, kdyfl je zima jako je dnes?õ

(schoulí se do pelí-ku, p itisknou se k mamince, hodn jí apod.)

Ranní cvi ení:

Motivováno do lesních zví at.

- zdravotní cviky ó procvi íme si nohy jako zajíci, protáhneme si záda jako medv di apod.

(zam eno na protaflení nohou, rukou, b í-ních a zádových sval)

- spontánní cviky ó prob hneme se jako zají ci,

veverky umí skákat ze stromu na strom a ob as trénují na louce,

sovy lítají okolo lesa a hlídají ho apod.

- záv re ná relaxace a uvoln ní ó medv di celou zimu spí ve svém brlohu a chrápou, ob as se oto í na bok, ale nic je neprobudí ó pouze sluní ko a teplo (p. u . má v ruce -átek a v-echny medvídky jím pohladí po tvá i, ti se za nou pomalu probouzet)

ízená innost:

Báse ó Veverka

- báse d ti doprovází b hem celého tématického celku, tedy celý týden

V lese flije veverka, o í-ky má ráda.

A kdyfl na ni zavoláme, ukáfle nám záda.

Má rezavý kabátek, plný ble-ích d átek.

Kde se vzala tu se vzala, veverka k nám p ískákala.

O i má jak korálky, hu atý má koflí-ek.

Ze v-eho má nejrad ji, velmi chutný o í-ek.

(doprovázeno pohybem)

Motivace : vypráv ní

Zví átka a jejich pelí-ky

Byl jednou jeden les, a v tom lese filo hodn spokojených zví átek. Každý den si hrála, vřdycky si na-la n co k sn dku a ve er spokojen odpo ívala ve svých doupatech, brložích, skrý-ích, dome cích. Takhle to -lo, den co den, každé ro ní období a v-em se da ilo.

Jednoho dne, p í-la zima, ale nebyla to jen tak ledajaká zima, byla velmi tuhá. Medv di se p ípravovali ke spánku, srnky i veverky si za aly st ádat zásoby a ostatní zví átka se na krutou zimu cht la také po ádn p ípravit.

šJenfle, co se nestalo d ti? Zví átka byla moc slabá a byla jim zima. Medv di ufl dávno usnuli a jim nem l kdo pomoci stav t zimní úkryty.õ

šP edstavte si d ti, fle zví átka vyslala sovi ku, aby dolétla do m sta a pořádala o pomoc.õ

(v tom okamřiku, se za ne ozývat hlas sovy (ply-ová sova z MTM) a prosit d ti o pomoc)

šPomoc, pomozte nám prosímø

(p. u . má v ruce sovu a komunikuje s d tmi)

š Myslíte, d ti, fle byste nám mohly pomoci postavit dome ky a úkryty na tuto tuhou zimu?ø

š Sovi ko, tak ví– co, my se na to po ádn p ipravímeí Nejprve, si zkusíme dome ky postavit tady u nás ve –kolce, ty ti ukáfeme, a jestli nám je schválí–, p jdeme ven a postavíme je p ímo pro zví átka. Co tomu íkáte d ti?ø

- D ti dostanou d ev né kostky, látky, –i–ky, klacíky apod. a paní u ítelka je rozd lí do skupinek po ty , p ti. Jakmile skrý–e dostaví, sova šlétaø od dome ku k dome ku a d ti jí vysv tlují funk nost dome ku apod. Sova dome ky schválí a šodletíø zpátky do lesa.

šVíte co d ti, bylo by dobré kdybychom si ty dome ky zapamatovali. Vytvo íli si takový plán. My si ty dome ky i zví átka namalujeme. Mám pro vás, kouzelná pera (zmizíky), to budete koukat.

- pom cky: ply–ová sova

materiály ke stavb dome k pro zví átka

Výtvarná technika:

Odkrývací rezerváfl

pom cky: tvrtka

modré inkousty

–t tec

zmizíky

postup:

D ti p et ou inkoustem celou plochu tvrtky. Nechají zaschnout a následn na tvrtku kreslí zmizíkem dome ky a zví átka.

P í pobytu venku v p írod d ti staví úkryty s p írodními materiályí . P. u . d ti neustále motivuje a povzbuzuje.

Pedagogický záměr:

Rozvíjení prosociálního chování o pomoc zvířátkům

Rozvíjení tvořivosti a fantazie o prostorová představitost - stavění domek

Seznámení se s novou výtvarnou technikou o odkrývací rezerváři

Rozvoj paměti o seznamování s básní

Pohybové vyflití o cvičení

Rozvíjení empatie a vcítění se do druhého o zvířátkům je venku zima, co uděláme?

Obr. 1. Rys u své skrýše

Obr. 2. Zajíček u svého domečku

Evaluace

Tato innost byla realizována v po tu d tí dvacet. D ti byly dob e namotivovány z diskusního kruhu, kde ufl m ly tendence si na zví átka hrát. T flko pak udržely svou pozornost, proto jsem se snaflila diskusní kruh nijak neprotahovat. Cvi ení bylo velmi zábavné, d ti si pak sami vymý-ly, jak daná zví átka cvi í a co umí (jeden vymyslel, ostatní zopakovali). Báse d ti velmi pobavila a nem ly s jejím nau ením fládné problémy. P i organizování stav ní dome k se vyskytly malé komplikace p i rozd lování d tí do skupinek. I kdyfl jsou d ti ufl ty a p lleté, je-t ve skupinkách na koberci nepracovaly. Mají zku-enosti zejména p i práci u stole ku, kde mají dané své místo pomocí uspo ádání stolk a flidli ek. N které d ti si musely zvykat a nep ebíhat od skupinky ke skupince. Dome k d ti postavily hned n kolik. Mým zám rem bylo, aby se d ti mezi sebou dokázaly domluvit a postavily jeden dome ek na skupinu, nakonec nebylo v bec na -kodu, fle se ve skupinkách utvo ily je-t dvojice, trojice a ti stav ly sv j dome ek. Vzniklo tak hotové šsídlí-t ō. P i prezentaci objekt se spolu d ti nakonec domluvily na pouffívání dome k a na r zných funkcích, které skrý-e skrývaly. P i realizaci výkres jsem pustila potichu hudbu a vytvo ila se p íjemná atmosféra. D ti rády pracovaly se zmizíky a vznikly zajímavé a vyda ené výkresy r zných zví átek a jejich úkryt . Venku d ti spontánn pobíhaly a stav ly úkryty. Nezapomn ly p íb hnout s kaflídým nápadem a o v-em mne informovat.

My-lenková mapa ó Zví átka v zim

ZÁVĚR

Smyslem mé práce bylo zjistit, zda jsou různé dramatické aktivity motivující k výtvarným činnostem, prožitku a k další tvůrčivosti dítěte v mateřské škole. Jak děti reagují na dané podmínky, jak rychle se adaptují na vzniklou situaci, zda je tyto aktivity obohacují a zároveň baví.

V práci se jasně prokázalo, že dramatické aktivity jsou pro děti velmi motivující a jsou tak velkým přínosem jak pro nás samé, tak pro paní učitelky, které tvořívou dramatiku ovládají a umí ji aplikovat při každodenní práci s dětmi. Při realizaci jednotlivých tematických celků, jsem postupně poznávala, že špráce v mateřské škole, je pro mne vlastně hrou a že každý den přináší něco nového a neotřelého. Ilov k při dramatizaci objevuje svět, tak jak ho ve velké míře vidí děti a to je dle mého názoru pro učitelky MTM velmi důležité.

Mohu říci, že i jedinci méně přizpůsobiví, kteří na sebe rádi strhávají pozornost, nebo naopak ti, co se zapojují jen zřídka najednou zvědavě pozorovali, řešili problémy, zapojovali se do činností s velkou chutí a nasazením. Výtvarné činnosti mají silný náboj a z dětí přišla nadšenost a energie. Z pozorování mohu usoudit, že děti byly opravdu šťastné a vždy se na další setkání velmi těšily.

Jednotlivé výtvary, výkresy byly zajímavé a vydatné. Děti přibíhaly, které přenesly na papír. Dávaly tak svým představám vizuální podobu. Zároveň jsem u dětí volila spíše skupinové práce, chtěla jsem, aby měly radost ze spolupráce, naučily se v kolektivu prosazovat a zároveň se umět domluvit.

Tematické celky byly zvoleny systematicky, jednotlivé činnosti na sebe nenásilně navazovaly. V každém příběhu, který děti doprovázel se objevilo morální ponaučení, určitá životní situace, problém, který byl potřeba řešit. Děti se učily prosociálnímu chování a vytvářely si své morální hodnoty, postoje, názory...

Seznam poufíté literatury

1. BE VÁ OVÁ, I.: *Pracovní listy z dramatické výchovy pro pot eby pedagogických pracovník pracujících s d tmi a mládefi v zájmovém vzd lávání*. Prachatice: SVIS MTMMT, 2004
2. BUDÍNSKÁ, H.: *A si ufl mohou na-e d ti ve své -kole !hrát!*. Praha: ARTAMA, 1992
3. DORANCE, S.: *Co si dneska vytvo íme? Výtvarné nápady pro mate ské -koly*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-481-6
4. KIRCHNEROVÁ, V., RUBETTMOVÁ, R.: *Hravé tvo ení pro malé stvo ení*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-524-0
5. KOHLOVÁ, M.: *200 výtvarných inností. Nám ty pro tvo ivost d tí od 3 let*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-765-5
6. KOHLOVÁ, M.: *Výtvarné innosti pro malé d ti. rozvíjíme -ikovnost a tvo ivost d tí od 1 do 9 let*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-891-0
7. LOOSEOVÁ, A. C., PIERERTOVÁ, N., DIENEROVÁ, G.: *Grafomotorika pro d ti p ed-kolního v ku*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-540-7
8. MACHKOVÁ, E., OPRAVILOVÁ, E., ERNÁ, I. a dal.: *Malý pr vodce dramatickou výchovou v mate ské -kole*. Praha: Portál, 1992. ISBN 80-7068-047-4
9. MARCINKO, L.: *Strá-idla a pohádkové bytosti: ty i projekty p ed-kolní výchovy v mate ské -kole*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-822-8
10. SLAVÍKOVÁ, V., SLAVÍK, J., ELIÁTMOVÁ, S.: *Dívej se, tvo a povídej!* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-322-2
11. SOMR, M.: *Úvod do metodologie a metod výzkumu*. eské Bud jovice, 2006. ISBN 80-239-8227-3
12. SVOBODOVÁ, E.: *Obsah a formy p ed-kolního vzd lávání*. eské Bud jovice: PF, 2007. ISBN 978-80-7040-940-4
13. TMOTTNEROVÁ, D.: *Zima*. Olomouc: Rubico, 2005. ISBN 80-7346-059-9

14. TOTTNEROVÁ, D.: *Léto a podzim*. Olomouc: Rubico, 2006. ISBN 80-7346-066-1
15. ULRYCHOVÁ, I., GREGOROVÁ, V., TWEJDOVÁ, H.: *Hrajeme si s pohádkami*.
Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-355-2
16. ULRYCHOVÁ, I.: *Tvořivá dramatika: Drama a příběh*. NIPOS, 2005, ročník . V XI. . 3.
ISBN 1211-8001
17. UŘIDIL, J.: *Čáry, klikyháky, papírci a auta: výtvarný projev a psychický vývoj dítěte*.
Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-599-7
18. UŘIDIL, J.: *Výtvarný projev a výchova*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství,
1974. . pub. 41-0-86
19. VONDROVÁ, P.: *Výtvarné techniky pro děti: hry a výtvarné aktivity pro děti ve věku
od 4 do 9 let*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-583-0

P ílohy

P íloha . 1

Integrovaný blok ó Svatojánská noc

- *Svatojánská noc ó tradice*

Motivace:

ŠDneska si budeme povídat o jedné moc zvlá-tní noci. Chcete? V tento as se plní p ání a d jí se r zná kouzlaí .õ

Ranní cvi ení:

Motivováno do divofenek a lesních víl, n které cviky budou motivovány i do chlapecké role (š Chlapci ze vsi jdou do lesa a dívají se ze strany na stranu, p eskakují pot ek a v lese flijí i stra-ídla, která í õ)

- zdravotní cviky , spontánní cviky a prob hnutí

ízená innost:

Vypráv ní si o tradici ó p eskakování ohn ó následn si zkusíme

pom cky: nechám na d tech, vyufliji i p írodní materiály

Spolu s d tmi si zvolíme pravidla, ekneme si, v em m fle být ohe nebezpe ný a jak bychom se m li chovat. Následn si šjakoõ ohni-t postavíme a po dvojicích ohe p esko íme.

- m fleme si vymyslet vlastní pok ík, nebo rituál

innost zam ená na rozvíjení smysl ó devatero kvítí (ko ení)

Motivace: vypráv ní tradice o moci bylinek

pom cky: kv tiny

Spolu s d tmi si ekneme, jak bychom se m li chovat venku ke kv tinám, co kv tina pot ebuje k flivotu a poté si kařdý bude moci p ivon t a podívat se na jednotlivé kvítí.

Hra:

Divočky a víly v lese taní spolu s chlapci, v lese flíje lesní aród j, který nemá nikoho rád. Věchny d ti mohou volně tanít, ale jakmile se objeví aród j (p.u . v ruce bude mít nap . h lku, nebo jiný p edm t) d ti se nesmí ani pohnout, kdyby se hýbaly, aród j by si je mohl odnést do své skrý-e (v okamžiku, kdy p.u . h lku schová, d ti mohou tanít dál). N kolikrát opakujeme, hra skon í tím, fle d ti aród je p elstí tím, fle stojí jako sochy a zlý aród j z lesa odejde.

Pedagogický zám r:

Poznání tradic a posílení prosociálnosti p í společném tvo ení ohn .

Rozvíjení smysl ó poznávání kv tin (barvy, v n , povrch kv tin)

Hra- rozvíjení fantazie, posílení pozornosti

Pou ení o nebezpečí ohn

Víly a lesní studánka

Motivace: š D ti, jak vypadají víly? Jaké mohou být? Co mají na sob ?

Ranní cvi ení:

Stejně z p edchozího dne

ízená ínnost:

P ed etbou si ze stavebnice a z p írodnin (-í-ek) vytvo ím les a studánku

etba ó Lexikon ohrožených druh ů stra-idel *lesních, lu ních, domácích*, Vít zslava Klimentová

O víle Kapradince zlatokv té ó ukázání obrázku

Pomcky: látky, záclony, r zné p edm ty ze -kolky, plasty

Každý se bude moci přemístit na lesní strašidélko, nebo na vílu. Pustím hudbu a spokojení obyvatelé lesa budou moci tančit, nebo odpočívat. Najednou přijde do lesa zlý arod j a po lese i do studánky rozhází odpadky a vše, co do lesa nepatří. Řekneme si, jestli je to správné a společnými silami les uklidíme.

Hra:

Poznávání barev. Rozmístím po třídě několik barev. Děti pobíhají po třídě a p. u. v rytmu hraje na bubínek. Středí tempo a jakmile přestane hrát, řekne barvu. Děti se musí k dané barvě rozběhnout, když přestane hrát a řádnou barvu neřekne, děti stojí jako sochy. Hra se několikrát opakuje.

Pedagogický záměr:

Zaměřením se na pozornost, ústní otázka, doplňující otázky

Rozvíjení fantazie o látku, víly

Vytvoření pravidel, řádu lesa

Prosociální chování o úklid lesa společnými silami

Rozvíjení smyslu o sluch o hra na bubínek, zrak o poznávání barev

Rytmika o hra na bubínek (běháme rychle a postupně zpomalujeme, středíme tempo)

Kapradí

Motivace:

Šťe, pamatujete si, co jsme si včera vyprávěli? o v souvislosti s vílou Kapradinkou naváží na zlaté kapradí

Ranní cvičení:

Stejně jako v předchozích dnech o víly a lesní strašidélka

úpravená hra:

Výtvarná technika o otisky prstů o body o art

Kapradí

pomůcky: velký list papíru, barvy (flutá, zelená)

Rozdělím děti do dvou skupinek, jedna bude vytvářet zelené a druhá zlaté kapradí. Vytvořím stonek kapradí a děti k němu budou prstem dotvářet po stranách listy.

Naučení básně

Kouzlo noci svatojánské

Tajemná svatojánská noci
dej mi svá kouzla ku pomoci
a nápoj lásky dobře smíchám
a miluje mě dokud dýchám

Ach noci kouzlem tajemná
vyslyš má slova dojemná
a miluje mě na věky
ten hezký chlapec oděky

Prosociální hra:

Rozmístím po třídě listy papíru ve stejném množství, jako je dětí. pustím hudbu a děti se volně pohybují po třídě, jakmile hudbu vypnu, každý si musí najít svůj list a tím na něho nemůže zlý úrůd jít. Postupně listy ubírám, na každé dítě se nedostane, musí tedy poprosit kamaráda, aby ho pustil k sobě. Hra končí ve chvíli, kdy zůstane jeden list. Věichni se mezi sebou domluví a postarají jim jeden list, tím nad úrůd jsem zvíťazil. Pak si věichni navzájem zatleskáme, že jsme to zvládli a věichni jsme kamarádi.

Pedagogický záměr:

Seznámení s výtvarnou technikou otisk prstem body art, práce ve skupinkách o spolupráce

Naučení básně o rozvíjení paměti

Hra o rozvíjení prosociálnosti

Práce s knihou o seznámení s ilustrací knihy

Lesní strašidla

Motivace: Š V lese flíjí zvířátka (jaká?), víly a také strašidla. Jak m flé takové strašidlo vypadat? o po-lu p edm t, pravidla komunitního kruhu (mluví ten, kdo má p edm t a ostatní ho poslouchají, mluvit m fléme, ale nemusíme)

Ranní cvičení:

Stejně jako v předchozích dnech o jen s malými obm namí, zam ení spí-e na strašidla

ízená innost:

etba o vybraných lesních strašidlech o Lexikon ohrožených druh ů strašidel *lesních, lu ních a domácích*, Vít zslava Klimentová

- prohlížení ilustrací

Výroba lesních strašidel

pom ůky: karton, p írodniny o listy, -í-ky, kapradiny, kamínky, flaludy í .

D ti si na karton budou moci sestavit jakékoliv zvířátko (ve dvojicích, z organiza ních d vod), mohou je pojmenovat a íci nám o n m n co.

Hra:

P. u . zvolí dv d ti - strašidla (dá jim n jaký p evlek, nebo klobouk) a ti chytají ostatní. Koho se dotknou musí z stat stát, ostatní je mohou vysvobodit tím, flé jim prolezou mezi nohama.

Pedagogický zám r:

Rozvíjení fantazie a tvo ivosti p í výrob ů strašidel

Rozvíjení pozornosti p í etb

Prosociálnost p í h e

Práce s knihou o etba, ilustrace

Příloha . 2

Integrovaný blok: Věci okolo nás - Jaro

Zvířata

Motivace: v diskusním kruhu o Ojave a o rození mláďat

Spontánní činnost: cvičení na zvířecí motivy (zdravotní cviky, spontánní cviky)

organizovaná činnost

o práci s knihou (rozmístím knihy o zvířatech po koberci, ten kdo bude nasvářený bude mít možnost si knihy prohlídnout v-ichni dohromady se pak zaměříme jak jednotlivá zvířata vypadají, co flerou, kde bydlí apod.)

Doty chodí v kruhu, p.u stojí uprostřed a říká jednotlivé názvy zvířat a doty vymýšlí a předvádí chování daného zvířete (spolupráce v kolektivu). Obmna o sedíme v kruhu a předvádíme zvuky zvířat o píše Krávy, krásy jak si vlastně povídáteí .

Rozdám dotem Orfovy nástroje a ekneme si íkadlo:

Tramtarata a bumtarata,
zahrajeme pro zvířata,
zahrajeme z vesela,
jako správná kapela.

Každý pak předvede jakým způsobem a ostatní to po něm zopakují. Opakuje se několikrát

Poté dám dotem možnost volby. Pípravím dva stoleky na kresbu pastelkami, voskovkami (zvířata), ostatní volná hra s pravidly.

Pedagogický záměr:

- seznámení se zvířaty
- prostor pro hudební kreativitu
- rozvíjení paměti o naučení básně
- práce s knihami o pravidla, jak zacházet s knihou

Zvířata

Ranní diskusní kruh: zopakování zvířat (pamatujete co jsme si včera říkali?)

Ranní cvičení

ó cvičení na zvířecí motivy - stejné

Prosociální hra

ó šáp a flába

Rozmístím po koberecích kolik barevných papírů, vysvětlím jim, že jsou to listy a
kytičky a že oni jsou flabky, které skáču z listu na list. Okolo chodí šáp a říká:

flába kváká kvaky, kvaky,

Nemá ráda fládné ptáky,

co ty na to mlsný šápe?

Kývá hlavou, že to chápeí ."

Jakmile básničku do eknu, dají si musí najít list a na list si stoupnout, tím na šáp
nemž.

Postupně listy ubírám a dají se mezi sebou musí domluvit a pustit kamaráda k sobě, aby je
šáp neřeral.

řízená činnost:

učená básnička s tančenkou (Motivace - pomůcka o plyšové ovčence a o praověčce Kudrlinka)

Jednou si přitáhla ovčence,

postavily domeček,

když přivedly berana,

nevěle se srohama.

tenkrát jeť rovně byly,

jeť se mu netořily.

Tak je mu jeť praověčce,

zatořila do koleček.

Výtvarná výchova: Kreslení ove ek ó jemná motorika ó trénování kruh ó grafomotorický cvik

Pedagogický zám r:

- vedení k prosociálnosti p i h e
- zopakování zví at
- grafomotorický cvik - ove ka
- rozvíjení fantazie ó p i h e
- rozvíjení pam ti ó nau ení básn

Zví ata ó Hmyz

Motivace: D ti my jsme si dva dny povídali o zví átkách ale úpln jsme zapomn li na brou kyí

Ranní cvi ení:

na motivy housenky ó motýlci, v eli ky - s pom ckou (list nebo kv tina)

Hra na housenku:

D ti stojí za sebou v ad , tvo í t lo housenky. P.u stojí první drflí v ruce zelený balónek (list) a podává ho mezi nohami následujícímu. Ty si šlistõ p edávají afl na konec. Poslední v ad se p emístí i s šlistemõ na první místoí dokud se v-ichni nevyst ídají ☺

Potom se p ejedené housenky svalí na zem a hladí si b í-kaí zakuklují se (válí sudy), p u . je pohladí a tím se vylíhne krásný motýl a rozletí se po prostoruí .

ízená innost:

povídání si o druzích hmyzu, pro létají na kv tiny, jaké mají barvy, co pot ebují k tomu aby létali apod.

Výtvarná výchova í Motýl ó šVyrobíme motýlovi látku na k ídlaõ

pom cky: tvrtka, temperové barvy, -t tec

postup:

D ti dostanou na p ehnutou tvrtku na p l a na jedné polovin p edkreslený obrys motýla. Tm tcem ne n j nanesou temperové barvy a poté motýla otisknou na druhou polovinu

tvrtky. P. u . pak motýla vystihne, p ipevní na n j stufku nebo provázek a pov sí jako dekoraci. ó Motýlí louka

Pedagogický zám r:

- seznámení se s r znými druhy hmyzu
- realizace výtvarné techniky ó otisk - experiment
- dramatizace ó líhnutí motýla
- prosociálnost p i h e

Kv tiny

Motivace: z p ede-lého dne z brou k na kv tiny (v era jsme si povídali o tom, fle brou ci pomáhají kyti kámí znáte n jaké jarní kyti ky? Budeme te na chvíli kyti ky, které rostou)

Spontánní innost: cvi ení na zví ecí motivy ó rozlou ení se zví átky

Hra

- klí ení semínka í V ítr semínka rozfouká po louce ó d ti pobíhají po t íd . D ti leflí na koberci, p ikryji je starými prost radly a vyprávím p íb h, jak semínko klí ilo, sluní ko je hladilo paprsky (-átek), a de-tík je zaléval (konvi ka ó jako, zalévám d ti)

Hra :

Do prostoru rozmístím barevné papíry a d tem eknu, fle jsou motýlci (v eli ky) a fle letí na : MODROU kyti ku ó v-ichni b flí k modré barv í prost ídání bareví U toho budu hrát na bubínek, kdyfl p estanu hrát, eknu barvuí

ízená innost:

Diskusní kruh: ekli jsme si jaké známe kyti kyí Co pot ebuje kyti ka k flivotu? Pom cka - obrázky

Hádání kv tin v kruhu, jestli si je d ti zapamatovalyí Hádanky ó Tak a te jestli poznáte na kterou kyti ku myslím? Má malé kvítky, je ervená í

Připravím stoly (voskovky, pastelky, podložky) a rozdám dětem omalovánky s jarními květinami o kterých jsme si celý den povídali. Každý bude hádat, co dostal za květinu a poté si jí vybarví.

Pedagogický záměr:

- seznámení s jarními květinami a naučení o kolik druhů květin
- opakování barev
- procvičení jemné motoriky a kresba
- rozvíjení pozornosti - hra

Květiny a pokus

Motivace: Zopakování jarních květin, co květina potřebuje k životu

Ranní cvičení:

cvičení na motivy klíčů se semínka a vyrostle rostlina

Hra:

obměna Mrazíka a v ráji květin kvetou – aťsné květiny. Zlá bába Sušina (-átek) , chodí a které kytičky se dotkne uschne. Vysvobodit je mřelou ostatní kytičky pohlázením.

úspěšná činnost:

Zasazení semínka a pokus o dlouhodobé pozorování

Zaklínadlo

Každý si vymyslí svoje zaklínadlo, po kterém mu kytička bude růst (př. Kytičko moje a jsi co nejvíce, a svítí sluníčko) a k tomu jim pomůže lka Jarní káča .

Pedagogický záměr:

- zopakování jarních květin,
- prosociálnost ve hře
- pokus o jak to všechno vzniklo
- rozvíjení fantazie a tvořivosti - zaklínadlo

Příloha . 3

Integrovaný blok: o PRŮMĚ

Kapky

Ranníinnost:

- omalovánky s tematikou deště

Diskuzní kruh:

- Jaké bylo počasí, když jsme šli ráno do školy? Jaké počasí známe?

- navodíme téma prouždi

- vyprávíme o ztracených modrých a bílých kapkách

Ranní cvičení:

- cvičení s papírovými modrými a bílými kapkami

- nejprve spontánní cvičky
Proletíme se jako kapky po obloze. Je silný vítr a kapky běhají rychleji apod.

- zdravotní cvičky
Dáme si kapky na kolena a zkusíme napít se nohou. Zkusíme si kapky prohodit za zády apod.

Hra na barvy:

rozdělím modré a bílé kapky zvlášť na dvě hromádky daleko od sebe. Pustím do té hudbu a ve chvíli, kdy ji zastavím, vykřiknu barvu a děti se k ní vichní sebou. Toto opakuji několikrát za sebou. Můžou i vtipkovat šíluně. ☺

úspěšnáinnost o VÝROBA KAPEK o experiment s papírem

pomůcky: tvrdka, nůžky, barevné papíry, lepidlo

- vytvoříme do té ablonu kapky ze tvrdky velikosti A4

- každému dáme pruh papíru aby si děti natrhaly malé kousky o procvičení jemné motoriky

- nalepování kousků papíru na kapku jaké barvy si děti zvolí, tak barevnou budou mít kapku

Pak se s kapkami ještě pobavíme a uděláme si barevný dětský .

Pedagogický záměr:

- experiment s papírem a papírová mozaika, lepení - procvičení jemné motoriky
- procvičení barev a hra
- pohybové vyfítkování cvičení, hra

De-tník

Ranníinnost:

modelování z plastelíny

Komunitní kruh na téma š Co je na děti hezkého

Ranní cvičení:

- cvičky s modrými a bílými kapkami

šděrový tanec a děti s kapkou taní na hudbu jakmile hudbu vypnu, čeknu děti, aby si
- modrá kapka našla bílou kapku, nebo modrá modrou apod.

- cvik na nožní klenbu a děti kreslí kapku na koberec křídou nohou zvlá-

- cvičky na jemnou motoriku a děti prsty simulují dě-

Ízenáinnost:

- zpívání písní šPr-í, pr-í jen se leje!

šCo potěbujeme, když se chceme schovat před dětmi

šSprávné dětské přínosu na ukázkou do této dětské, které doma najdeme

- ukážeme si, jak dětský vypadá, jestli se nám líbí apod.

- zeptám se děti, jak by měly vypadat jejich dešťníky

Výroba společně něho dešťníku o otisk houbovkou

- pomůcky: velký formát papíru cca. metr na metr, houbovky na nádobí, tempery
- předkreslím děti temně na velký papír dešťník,

- připravím špinavost na zemi, děti si pak otisky houbovek ozdobí dešťníky

Vytvořím nástěnku. Dešťník a okolo dešťníku dám vyrobené kapky z předdeštělého dne.

Pedagogický záměr:

- pohybové vyflití o hra, cvičení
- seznámení s výtvarnou technikou o otisk houbovkou
- procvičení hlasového fondu o zpívání písní

uká, uká dešťík...

Ranní špinavost:

- malování u stolu ků pastelkami o volné téma

Ranní cvičení:

- cvičení bez kapek
- cvičky motivované do počasí šNatáhneme ruce afl k mrakům apod.õ
- hra s plátankou š Chodí plátík okoloõ
- obdoba hry š Chodí peček okoloõ

řízená špinavost:

učení básni ky Dešťík

uká, uká dešťík

na červený dešťník.

uká, uká prstíkem,

co je pod tím dešťníkem?

To jsem já, panenka,
to í se mi sukénka.
To jsem já, paná ek,
zmá í se mi m j frá ek.
Já t nechci kapi ko,
já mám rad-i sluní ko.

Opakování básni ky alespo p tkrátí .

Ranní innost:

volná hra s kostky

Pedagogický zám r:

- rozvíjení pam ti ó nau ení básn
- pohybové vyflití ó cvi ení, hra
- rozvíjení jemné motoriky ó kresba u stole ku

O de-tníku, který nem l rád dé-

Ranní cvi ení:

cvi ení s písni šPr-í, pr-í jen se lejeõ - cviky motivovány na slova písni

Komunitní kruh:

- téma šJaké oble ení si vezmeme, kdyfl venkuí pr-íí .. svítí slunceí õ

ízená innost šP e tení pohádkyõ

O de-tníku, který nem l rád dé-

I mezi de-tníky jsou mrzouti. Ví-, kdo je mrzout? To je takový lov k, který se na sv t po ád -karedí; jakmile se mu n co nelíbí, tak za ne být nespokojený, pro hudrování a nep kná slova nejde daleko. Práv takový byl i de-tník, o kterém ti budu vypráv t. Jakmile za alo pr-et, hnedle spustil: šNo to snad neéé! Jak m fle být tak o-klivo? A je-t m cht jí vytáhnout a vystr it k nebi! Lidi kové, m jte rozum, z sta te doma! Vfdy z té va-í procházky zmoknu a ufenu si rýmu...õ nic nedbaje toho, fle zcela postrádá nos, tedy ústrojí k rým zcela nezbytné.

Jenfle majitel toho de-tíku si jeho lamentování v bec nev-ímal, neum l totiž de-tníkovsky, a kdykoli venku pr-elo, sáhl po n m, aby se p ed mokrým de-t m uchránil. A tak dlouho chodil s de-tníkem po de-ti, afl jednou...

Pr-elo a blýskalo se, na nebi se erti ftenili a andíci se je snaffili shazovat dol ... No, prost hr za hr zoucí! Tak o-klivé po así ufl dlouho nebylo.

Pán s de-tníkem p esto vyrazil ven. Byl to takový divný chlapík, pohublý, zachmu ený a rád se procházel de-t m. Do-el afl na louku, která se táhla p es kopec za m ste kem, ve kterém bydlel.

- *PRÁÁÁSK! BUUM!* -

ernou oblohou -lehl dal-í blesk.

Pán se trochu lekl a podklouzl v mokrém blát . A de-tník? De-tník zachytil vítr, který pánovi pomohl na zem. Byl to nezbedný vítr fujavec, a i kdyfl de-tník volal na svého pána, ten mu stejn nerozum l. Ostatn , i kdyby de-tníkovsky um l, m l v té chvíli dost práce sám se sebou, aby se posbíral z kluzkého marastu. Kdyfl se kone n z bryndy narovnal, byl ufl de-tník ztracený daleko za kopcem.

Nechme te ale pána jeho osudu a poj me se podívat, kde skon il de-tník.

Za kopcem byl les a v lese krom strom k oviska, hou-tiny, pichláky a trní, které sice v tru neublíflí, zato de-tník byl za krátko celý potrhaný, polámaný a unavený.

šOjoj, ouvej..." st floval si.

Fujavec se jenom smál.

šKoukej m pustit, joj... ty obludo v trnách hrozil v trude-tník.

Fujavec si z de-tní ích výhr flek d lal pramálo. P esto ho po chvíli, v srdci hlubokého lesa, p estal lamentující de-tník bavit, tak ho jednodu-e odhodil.

A ubohý de-tník padal a padal a padal... afl do ista ztratil své de-tníkové v domí.

U t ky se schovávala slune ní víla. Kdyfl pr-elo, vřdycky se ukryla, aby nevyhasla. Schovávala se pod placatým kamenem a koukala, afl se na t ce p estanu d lat kruhy po dopadajících kapkách. Kdyfl tu najednou kámen zt flkl, jako by na n j sedl pták. Ale ten zvuk, který se ozval, nebylo lehké pta í dosednutí.

- CINK-B IK! CINK-B IK! B IK! B IK. -

šCo je to?ø vyhlédla zvdav víla zpod placáku a spat ila skoro nahý bezvládný de-tník. M l docela polámané flebroví a z d íve slu-ivého plá-tíku zbyl nevzhledný plandající cár.

I zflelelo se víle zubofleného de-tníku a po ala plakat.

Jenfe to není jen tak - kdyfl víly plá ou, vřdycky se n co stane. Slzy slune ní víly stékaly v pestrobarevné provazce, které se samy splétaly v duhové t pytivé plátno.

Po bou ce víla vy-la ze svého kamenného úkrytu, zhojila doteky polámaný de-tník a potáhla ho duhovou látkou.

De-tník se probral z nep kného snu: Zdálo se mu, fle se ztratil. fie ho jeho pán vzal op t do de-t , ve kterém ho vzal vítr. A ten vítr ho protáhl lesem a potrhal a polámал a...

šAch! Co to mám za nový kabátek?" podivil se de-tník.

šByls celý polámaný," ekla malá víla, která mu stála u -pi ky: šTak jsem t zhojila a vyspravila."

šTo-to... vřdy to ufl v bec nejsem já. Jsem docela jiný, barevný!" liboval si de-tník: šVřdy já ufl nemám v bec -patnou náladu! Je mi p kn a h ejivo. Jsem do ista jako vym n ný. D kuji ti, vílo... Vílo! Vílo, kdepak jsi!" rozhlífl se de-tník, ale byl ufl u t ky sám.

Slune ní víla ho nesly-ela, rozlétla se protrhat poslední mraky, aby bylo hezky.

Za n jaký as na-el de-tník u t ky jiný pán na procházce.

šAle, ale," pochvaloval si pán, šcopak je to tady za krásn barevný de-tník?" zdvihl ho, za al si ho prohlířet a otá et jím proti slunci: šTo asi v bec není de-tník. Jak krásné má barvy a jak p íjemný a osv flující dává stín... kdepak de-tník, budu mu íkat slune ník!"

A tak se z nespokojeného de-tníku, který nem l rád dé- , stal slune ník, co uř se nikdy na sv t ne-karedil. V-ak ho také uř nikdo nenosil ven v de-ti! Jeho nový lov k ho bral ven pouze, kdyř svítlo sluní ko.

- otázky týkající se toho, co jsme v pohádce sly-ely, jaké postavy v pohádce vystupovali apod.

Pedagogický zám r:

- seznámení s p íb hem
- pohybové vyřtí í hra, cvi ení
- zopakování písn í Pr-í, pr-í jen se leje...

Módní p ehlídka

Ranní innost:

volná hra

Ranní cvi ení :

cvi ení s kousky vaty í s mrá ky

ízená innost š Módní p ehlídka

šJestlipak si d ti vzpomínáte, o em jsme si v era povídaly na kouzelném koberci?š

šAno, správn , o tom jak by jsme m ly chodit oble ení, kdyř venku pr-íí . fouká vřtí apod.š

dojdeme si do -atny a doprost ed kouzelného koberce si dáme v-echny bundy, epi kyí

sama p inesu, co nejvíce -átk , starých v cí, látek a dám je d tem také k dispozici. Také nast íhám pr hledný igelit í jako plá-t nku, p inesu n jaké de-tníky.

dáme si společné pravidlo šKafldý m fle p j it bundi ku, nebo epi ku kamarádovi a vrátí se mu zp t v po ádkuõ. Nemusí se tedy bát, fle o v ci p ijde, nebo fle se po-kodí.

šVenku pr-í d ti, co si na sebe vezmete za oble ení?õ

vyzna ím jím šmoloõ po kterém budou chodit

v-e bude doprovázet hudební nahrávka

budu se snažit kařdého okomentovat, co má na sob za barvu oble ení, jaký -átek si kdo vzal apod.

Sama se do své bundy p evléknu, vezmu si t eba epici apod.

Pedagogický zám r:

- pohybové vyřití - cvi ení s kousky vaty
- trénování oblékání
- rozvíjení fantazie a my-lení ó Jaké oble ení si vezmu, kdyřl venku pr-í
- výtvarná innost ó práce s textilem - p evleky

